AKPINAR

Mayıs - Haziran 2010 Yıl: 5 ISSN: 1306-3731 3 TL

KÜLTÜR SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ

27. Sayı

NEVZAT TÜRKTEN AHMET OTMAN

İSMAİL ÖZMEL BAHAETTİN KARAKOÇ

www.akpinardergisi.com

MODEKA
İç mimari & mobilya
modern
estetik
konforlu
YATAK ODASI
YEMEK ODASI
BÜRO DEKORASYON
MUTFAK VE BANYO
MOBİLYA KAPI
DEKORASYON
TAAHHÜT İŞLERİ
Üretimde
Gurur Dolu
20.Yıl
blum
Hettich
UKINOX
cebi
SILVERLINE
STRAX
Viole
Tel: 0388. 225 02 00 Gsm: 0533 340 52 29 Faks: 225 02 02
Organize Sanayi Bölgesi NİĞDE www.modekamobilya.com.tr

AKPINAR

Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi

Yıl: 5 Sayı: 27 / Mayıs-Haziran 2010 ISSN: 1306-3731

SAHİBİ VE SORUMLUSU
İsmail ÖZMEL
ismailozmel@hotmail.com

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Dr. Nedim BAKIRCI

YAYIN KURULU
İsmail ÖZMEL
Yılmaz BACAKLI
Enver KAPAĞAN
Murat SOYAK
Kibar AYAYDIN

DANIŞMA KURULU(HAKEM HEYETİ)
Prof. Dr. Abdulkadir YUVALI (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet UĞUR (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Esma ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Pervin ÇAPAN (Muğla Üniversitesi)

YAZIŞMA VE YÖNETİM YERİ
Yeni Çarşı İş Merkezi B Blok Nu. 1/5 NİĞDE
Telefon: 0.388 213 12 50 Belgegeçer: 0.388 233 35 45

ABONE ÜCRETİ
Sayısı: 3 TL
Yıllık Abone Bedeli: 20 TL
Resmî Abone Bedeli: 40 TL
Yurtdışı Abone Bedeli: 30 Avro
Posta Çeki: 5145515 (İsmail ÖZMEL)

GRAFİK & TASARIM
Nilay PEKER ERSAN

BASIM YERİ
Karan Ofset & Form
Mezbaha Cad. Yavuz Apt. No: 36/B • NİĞDE
Tel: 0.388 233 66 22 Belgegeçer: 0.388 233 88 11

Dergiye gönderilen yazı ve şiirler basılsın basılmasın geri verilmez. Dergimize gönderilecek yazıların başlığı 12 punto, alt başlıklar ve muhtevası 11 punto olarak word sayfasında yazılıp disketle yazışma adresimize posta ile veya el-mek adresimize gönderilmesi gerekmektedir. Dergimizde yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayın kurulu gerekli gördüğünde yazılarda değişiklik yapabilir.

İÇİNDEKİLER

4 **İSTİKLÂL MARŞI'NDAN GENÇLİĞE MESAJLAR**
Yaşar ÇAĞBAYIR

8 **SANATIN DİLİ**
İsmail ÖZMEL

11 **YÜZÜNDEN GÜLMEYİ HİÇ EKSİK ETME** (Şiir)
Vedat FİDANBOY

11 **N / İSYAN** (Şiir)
Emrah KURUL

12 **SÜVEYDA VE SERGÜL VURAL**
Muhsin İlyas SUBAŞI

15 **EY GÜZEL ANNEM**
Engin NAMLI

16 **BİR YEMEN HİKAYESİ**
Fazıl Ahmed BAHADIR

17 **AHMET MUHİP DIRANAS 'YAŞARKEN**
Yılmaz BACAKLI

24 **EDEBİYAT KURAMLARI**
Hüseyin AYAZ

27 **ANADOLU YUNUS'TUR**
Hadi ÖNAL

36 **NASREDDİN HOCA**
Ömer AYDOĞAN

39 **KAZAKİSTAN İZLENİMLERİ**
Enver KAPAĞAN

41 **SÖYLENCE (Şiir)**
Esin ARDIÇ

42 **TÜRKÇE HASSASİYETİ**
Kibar AYAYDIN

Sevgili Akpınar Okuyucuları,

HER YAZININ ZAMANLA SOHBETE İHTİYACI VARDIR

Anlatımda kullanılan malzeme ve vasıtalardan sadece nesir üzerinde durmak istiyorum. Nesirde statik yapı daima eksiktir. Yani nesir muhakkak zamanla sohbete ihtiyaç duyar. Bu ihtiyacını o kadar kısık sesle söyler ki, çoğu zaman yazar bu sesi duymaz. Ne anlatacaktım, neyi anlatacaktım, nasıl anlatacaktım, ne kadar anlatacaktım?

Soru sormak yazıyı şekillendirir, yazarı uyandırır. Kalem, silgi uzaktaysa yazının huzuru kaçar, bön bön yüzünüze bakar, kalem, silgi ne için vardır sorusunu sorar, ama yine kısık sesle.

Kalem yazının uzağına gitmemeli. Nesir kendine çekidüzen verdikçe kalem fotoğrafını çekmeyi ihmal etmemeli.

Yazı zaman sosu ile güzelleşir. Okumalar devam ederse, kalemin iştahı açılır, kâğıtla kalem arasındaki sevgi aşka dönüşür. Bir türlü sevgilisinden ayrı duramaz. Bu beraberlikten ne güzellikler doğar.

Nesir bir kır yemeği, bir piknik dekoru değildir. Acele, yemeği ala tatar bırakır.

Anlamlı güzel yazının bir tefekkür sofrasına ne çok ihtiyacı vardır.

Okuyucu yazıyı okurken yanında yazar yoktur. Olsa belki soracakları olacaktır. Bunu da düşünerek, yanlış anlamaları, eksik anlamaları azaltmak için, yazının zamana ihtiyacı vardır diyorum.

ANADOLU YUNUS OLDU SANDIKLI'DA

13,14,15/Haziran/2010 günleri, "Anadolu Yunustur" diyenleri Sandıklı'da bir araya getirdi. 13 Haziran Perşembe günü sabah şairler yürüyüşü, merasim ve türkülerimiz. Bir kolumda Bahaettin Karakoç, bir kolumda Nevzat Türkten, sanki Kocatepe'deyiz ve ben iki kartalın kanatlarından öyle sıkıca tutuyorum ki, duyguların rüzgârıyla uçup gitmesinler. Bir güçlü halat gibi, havalanmaya hazır uçağı toprağa bağlıyor, onlarla beraber paylaştığımız merasim bayrağının gölgesi, bilmem uzaktan da öyle yelpazelenmiş ve uçmaya hazır bir uçak pervanesi gibi titreşimini çevredekilere ulaştırıyor muydu? Sandıklı Kaymakamı vefalı dost Samet Ercoşkun, her şeyi yerli yerinde ayarlamış, Park otel (termal otel), örnek bir tesis, sözle anlatmak zor, ille de bir tatili burada geçirmek, samimiyetin, saygının ve termal imkanların tadını burada tatmak gerekli.

Yunus Emre ve Taptuk Emre'nin mezarlarını ziyaret, şiir akşamlarının bizde kalan güzel anılarından birisidir. Sandıklı Afyonkarahisar'a 45 dakika, termal kaplıcaları ve yaylaları ile ziyaretçileri büyüledi. Reşadiye köyündeki kahvaltı ve Zorkun'daki öğle yemeği tabii güzelliklerin ve az bulunur lezzetlerin bir sergisi gibiydi. Evet Anadolu Yunus oldu Sandıklı'da.

Türkiye Barolar Birliği Başkanı, değerli insan Avukat Özdemir Özok, 13.05.1945 Kahramanmaraş/Göksun'da doğdu, 13.05.2001'den beri Barolar Birliği Başkanlığını yapıyordu. 25.04.2010 pazar günü vefat etti. Özdemir Özok'a Allah'tan rahmet sevenlerine sabır ve başsağlığı diliyoruz.

Güzel yazılar ve şiirlerle 27. sayıyı takdirlerinize sunuyorum.

Daha olgun ve dolgun sayılarda buluşmak dileği ile hoşça kalın, sağlıcakla kalın.

İSMAİL ÖZMEL

İSTİKLÂL MARŞI'NDAN GENÇLİĞE MESAJLAR

Yaşar ÇAĞBAYIR

Türkülerimiz çok güzel ve çok anlamlıdır. Onlarda Türk milletinin en onurlu, en ulvî hisleri yatar. Böyle güzel bir Âzerî bayatısının sözleri şöyledir:

Azizim vatan yahşı,

Geymeye keten yahşı;

Gezmeye qurbet ölke

Ölmeye vatan yahşı.

Ölmek için acaba vatan neden en güzeli? Ortak değerleri bulunan insanlar, birlik oldukları zaman her türlü güçlüğü yenebilirler. Ortak değerlerin en fazla yoğunlaştığı toplumlar milletlerdir. Millet fertlerini birbirine en fazla kaynaştıran en belirgin vasıf ise millî birlik duygusudur. Bu duygu bir kültür olgusudur. Bu duyguyu, bu ruhu insanlar yetişmiş oldukları milletin dil, din, vatan, tarih, devlet, milliyet gelenek görenek gibi değerleri çerçevesinde kazanırlar. Böylece millî kültürü özümlemiş olurlar. Bir Rus'u İngiliz'den, bir Fransız'ı İspanyol'dan vb. ayıran özellik millî kültürdür. Kısacası millî kültür, bir milletin fertlerine vurmuş olduğu damgadır; belirtidir.

Her milletin millî kültürü, tarihin onlar için hazırladığı sürprizlerin cilveleri ile şekillenir. Bir millet, tarihte ne kadar faal rol almış ise o milletin fertleri de o kadar aktif ve dünya milletlerinin kaderine etkili olur.

Tarihî olaylara göz attığımızda, her büyük olayın, büyük ve mükemmel sonuçlar doğurduğunu görürüz. Talas savaşı, Türklerin İslâm dini ile tanışmasına ve hak din ile şereflenmelerine vesile olmuştur. O, Yüce Allah'ın bir takdiri ve sunduğu bir nimettir; Türk milletini İslâmiyet ile şereflendirmek istemiştir. Çeşitli sebeplerle zayıflayan İslâm fütühatını devam ettirmek Türklere nasip olmuştur.

Millî mücadelemiz, tarih sayfalarında yer alan ender ve ender olduğu kadar da ulvî ve büyük bir olaydır. Bu olayın ana kahramanı, Müslüman Türk milletidir.

Müslüman olmasaydı, Türk olmasaydı belki bu olay da vuku bulmazdı. Çünkü Avrupa, Türklüğü, İslâm ülkeleri liderliğini yıkmak için bu saldırıya geçmiştir. Topraklarını korumak, istiklâlini sağlamak için benzersiz bir görev aşkı ile dolu olan ve dünyada hiçbir millette bulunmayacak kadar güven duyduğu ordusu ile birlikte millî mücadeleyi, alnını akıyla kazanan Türk milleti bu sırada bir de millî mücadele destanı kazanmıştır: İstiklâl Marşı.

İstiklâl Marşı, millî mücadeleyi, millî mücadele ruhunu ifade etmek kadar, belki de ondan daha fazla geleceğe ışık tutan bir millî kültür kaynağıdır. Onda Türk milletinin şanlı geçmişi kadar geleceğe uzanan mesajları da vardır. Bu mesajlar, eskilerin deyimi ile işin künhüne varmadan yeterince anlaşılamıyor. Sözlerinde yer alan ve bugünün gençliğinin anlamadığı kelimelerin sözlük karşılığını yerleştirmekle şairin ne demek istediği yeterince anlaşılmamaktadır. Bizi İstiklâl Savaşına getiren bir dizi olaylar ve dış mihraklar vardı; bunlar, tarih ciltlerini dolduracak kadar çoktur. Türk çocuğuna, Türk gencine, insanımıza bizi istiklâl savaşına zorlayan şartları ve mel'un elleri tanıtmadan, "bayraksız bir milletin" çektiği acıları, sıkıntıları; gördüğü zulümleri sergilemeden, bana göre, İstiklâl Marşı'nı tanıtmak yeterli olmayacaktır. Ve ondan alınan feyz yarım kalacaktır. Ziya Gökalp, "bir milletin, millî duygusunu kaybettiği zaman millî istiklâlini ve vatanını da kaybedeceğini" söyler. Bu milletin millî duygusunu en güzel şekilde tazeleyebilecek, pekiştirecek edebî eserlerin en başında İstiklâl Marşı gelir. Unutulmamalıdır ki biz yurdumuzu ve milliyetimizi seçmek serbestliğine sahip değiliz. Türk'üz ve Türkiye bizim vatanımız...

Ama milletimizi sevmek ve onun gelişmesi için gayret etmek, çalışmak çabalamak bizim için bir şuur, bir irade ve köklü bir sevgi işidir. Bunu Kurtdereli ne güzel ifade ediyor: *"Güreşirken arkasında Türk milletini görmek."*

İnsan yaşamak için nasıl üç öğün yemek zorunda ise ruhu da daima ulvî duygularla beslenmek, gelişmek ister. Türk gençleri için bu ihtiyacın ipuçları İstiklâl Marşı'nda vardır. Fransız Filozofu Descartes, insan varlığındaki beden ve ruh iki yanlılığını savunurken Türk milletinin Satuk Buğra Han nezdinde şereflendiği İslâm akidelerinin esasını söylemiyor muydu? İşte İstiklâl Marşı'nda bu denge vardır. Kısacası tarihimizi incelediğimizde görürüz ki, bizim millî varlığımızın teşekkülünde coğrafî ve tarihî şartlar kadar manevî dünyamızın da büyük payı vardır.

İnsanlık içinde onurlu bir mevki edinmek ve bu yeri korumak istiyorsak

maddî varlığımızı güçlendirmek kadar manevî varlığımızı da geliştirmek zorundayız. Yoksa Rus filozof ve edebiyatçısı olan B. G. Belinski'nin dediği gibi "Öz vatanına mensup olmayan kişi insanlığa da mensup değildir."

İstiklâl Savaşı, TBMM'nin doğmasına; TBMM'nin açtığı yarışma da İstiklâl Marşı'nın yazılmasına sebep olmuştur. Onlar üzerlerine düşen vazifeyi yaptılar. Bu değerlendirme çerçevesinde bize düşen görev de millî marşımızı vesile ederek onun ifade ettiği millî ruhu, millî duyguyu gençlerimize tanıtmak, benimsetmek olmalıdır. Hedefimiz, gençliğe bazı millî değerlerimizi tanıtmak, onların kaynağını vermeye çalışmaktır. Bu, en büyük millî ve manevî bir borçtur.

Türk Millî Mücadelesinin Destanı: **İSTİKLÂL MARŞI**

İstiklâl Marşı, Türk İstiklâl mücadelesinin destanıdır. Bu mücadele millî mücadele, marş da millî marştır. Çünkü Anadolu'nun içinde ve dışında herkes onu boğmak, yok etmek, tarihten silmek için uğraşırken o, canını dişine takarak hayat hakkı kazanma mücadelesi vermiştir. Bu mücadelenin kahramanı yalnızca Türklerdir; kimsenin zerrece payı yoktur, onun için Millî Mücadele bir abidedir. Bu abidenin temeli Türk kahramanlığı, bedeni ise kanı sebilce dökülen insanlar, düşmanın ezdiği kadın, yaşlı ve çocuk vücutları ile namusları kirletilen o masum Türk kızlarının feveranıdır. O abidenin kitabesi ise İstiklâl Marşı'dır. Onun mısralarında, işgal sırasında yırtılan Türk bayraklarının figanı, düşman çizmeleriyle çiğnenen vatan topraklarının feryadı, namusu kirletilen Türk kadınının döktüğü yaşlar; öldürülen, yakılan, asılan, kesilen Türk evlâtlarının sızlayan yaralarının iniltisi vardır. Onun mısralarında, Türk ordusunun kahramanlığı, erine tarlada olduğu kadar cephede de yardımcı olan cefakâr Türk anasının umut dolu gayretleri vardır.

Onun mısralarında, bir milletin bütün dünyaya meydan okuyuşu vardır. Onun mısralarında, hür yaşama hakkını elinde tutmaya azmetmiş Türk milletinin ebedî hürriyet ve istiklâl aşkı; hürriyetinin kendisine Allah tarafından verilmiş bir hak olduğunun inancı ve bunun mücadelesi ile Türk milletinin engin vatan sevgisi; vatan toprağını kanıyla, canıyla yoğurma duygusunun kaynağı yüce Allah sevgisi vardır.

Onun mısralarında, ebedî millet olma; sonsuza kadar devlet olarak yaşama inancı vardır. İstiklâl Marşımız, en kısa söyleyişle, mücadele tarihimizin en veciz ifadesi, cennetle müjdelenen şehitlerimizin; anaların kuzusu, milletimizin gözbebeği isimsiz kahramanlarımız

Mehmetçiklerimizin kitabesidir. Bu sebeple *"İstiklâl Marşı, her türlü hayat cevherini, vazife aşkını ve minnet duygusunu bizzat içinde taşıyan millî ve tarihî bir abidedir."*[1]

**

İstiklâl Marşı Bizim Millî Değerlerimizden Biridir

Milletlerin, tarih boyunca geçirdikleri pek çok sarsıntılı anlardan bile hiç elden bırakmadıkları bir takım değerleri vardır. Bu değerler, fert fert olduğu kadar toplumun bütün katlarında da aynı şevk ve heyecan kaynağı olur. Çünkü bu değerler o milleti meydana getiren bütün kişilerin ve zümrelerin ortak var oluş kaynakları, var oluş sebepleridir. Devletler, başka devlet ve milletlerle olan münasebetlerine hep bu millî değerleri açısından bakmak zorundadırlar. Yeni ortaya çıkan durumları da milletler ve millî değerler çerçevesinde değerlendirip yollarını ona göre çizmek durumundadırlar. Bu millî değerlerin bir kısmı ortaktır. Yani diğer milletler ve devletler de aynı değerlere sahip olmak arzusu besleyebilirler. O değerlerin yanında bir takım millîlik vasfı taşıyan pek çok özel değerler vardır. Türk milleti olarak bizim millî değerlerimiz, vatan sevgisi, bayrak, millî marş, istiklâl, dinî inançlarımız, gelenek ve göreneklerimiz, yakın tarihimizde geçirmiş olduğumuz mücadeleler, devlet ve millet büyüklerimiz, tarihî kişiliklerimiz vb. sayılabilir. Bu eserde bizim üzerinde durmak istediğimiz millî değerler; İstiklâl Marşı'dır. Ne zaman bir bayram yapsak, ne zaman bir millî heyecan duysak hemen İstiklâl Marşı söyleriz. Onu söylerken de tüylerimiz diken diken olur. Yapılan milletler arası karşılaşmalarda, sporcularımız birincilik kürsüsüne çıktıklarında İstiklâl Marşı'nın söylenişinin ne kadar gurur verdiğini hepiniz bilirsiniz.

İstiklâl Marşı bizim millî gururumuzdur. İstiklâl Marşı'nı incelerken, onun yazılmasına vesile olan olayları, Türk milletinin gösterdiği kahramanlık ve azmi, millî birliği, dayanışmayı; onu yazan ve yazdıran manevî gücü, millî ruhu da açıklamak durumundayız. Çünkü İstiklal Marşı'nın anlaşılması bunların da anlaşılmasına bağlıdır.

[1] *Ergin, Prof. Dr. Muharrem, "Mehmet Âkif ve İstiklâl Marşımız", Türk Edebiyatı, Aralık 1985, sayı: 146, s. 29.*

SANATIN DİLİ

İsmail ÖZMEL

Sanatın dili, kullandığı malzemelerle sınırlı değildir.

Sanat, kullandığı malzemelerle konuşur.

Sanatın konuştuğu dil, malzemelerin ötesinde bir alfabeye, sınırsız bir ifade gücüne sahiptir.

Sanat eseri, bir rüzgârlanmanın eseridir. Onun için gerekli iklimi yaratmak ancak bir sanatkârın üflediği ruhla mümkündür. Ancak sanatkârın bir hürriyet ve kültür ortamında, ısrarla ve sabırla yürüttüğü çalışmalar sonucunda bu rüzgârlanma sağlanabilir. Bir bitkinin vasıflı yetişmesi için gerekli ortamın hazırlanmasının zorluğunu düşünürsek bir sanatkârın yetişmesi için gerekli hoşgörü ve hür tefekkür ortamının hazırlanması ne kadar çok ve yoğunluklu bir birikime ve zamana ihtiyaç gösterir, elbet-te düşünmeye değer bir konu…

Bir mimarî eseri düşününüz: 300–500 yıl önce baş mimarın tasvibiyle planı gönderilmiş bir abidenin, plana uygun şekilde yapılması kolay bir iş midir? Önce yer seçimi var, sonra yer sağlamlığının tespiti ve sonra da ustaların işe koyulmaları…

Selçuklu ve Osmanlı mimarisinin bize hediye ettiği eserleri alıcı gözüyle seyretme ve inceleme imkânınız oldu mu? Somut bir örnekle işe başlasak ve biraz da sesli düşünsek ne dersiniz?

Niğde'nin Kale mahallesindeki Alâeddin Camii'nin doğuya bakan taç kapısına varalım: Mimarın, planına uygun yer olarak şehrin bu mutena zirvesini seçmesi bir tesadüf olabilir mi? Yüzyıllar sonra bir sanat tarihçisi: "Bir şehir kurmak için seçilen bu yer idealdir." diyecektir. Biz de ebediyete intikal edebilecek ölümsüz bir mimarî eserin yapılması için seçilen bu tepenin, Niğde'nin en göz alıcı ve göz doldurucu siluetini süsleyecek bir noktanın seçilmesi de bir ileri görüşün eseridir ve burası, bu şehre ölümsüz bir abide yapmak için fevkalade isabetle seçilmiş bir mekândır.

Böyle nadide bir tepeye yapılacak camide kullanılacak taşın da kendi çapında özellikleri olan bir taşkestiden (taşocağı) getirilmesi gerekir. Şehrin batı yakasını bir duvar gibi kuşatan ve Kayardı Bağları'ndan ayıran Kayabaşı, adı üzerinde, nadide sarı taşların kesildiği karşı yaka gezilir. Her biri taş bilimcisi, sertlik derecesi, dayanıklılığı ve işlenme kabiliyeti değerlendirilir.

Deneyler olumlu sonuç verince karar verilir: Taşların kesilmesi buradan yapılacaktır. Asıl meseleye sıra gelince, bu büyük kitle halindeki taş blokları, bu tepeden öbürüne nasıl ulaştırılacak? Öyle ya, orta yerde şehrin evleri ve mezarlıkları bulunuyor. Kayabaşından aşağıya kaydırılarak, tomrukların üzerinde yuvarlanarak götürülebilir; ama Alâed-din tepesine çıkış nasıl olacak? Toprak cılga yol, mandaların çekeceği kızaklar üzerindeki taşların taşınmasına imkân verecek mi?

Bir taraftan temeller kazılıyor, bir taraftan temelin büyük köşe ve bağlantı taşları geliyor. Bir yandan yapının toprak üzerinde kalan kısmının seçme malzemeleri, büyük parça taşları getiriliyor, Öküz ve mandaların çektiği kağnılar, şehrin batısındaki (Kayabaşı) Taşkesti mevkiinden kesilen sarı taşları, gacur gucur çekip getiriyorlar. Temelciler, temelleri şekillendirmeye devam etsinler, kapı söveleri ve kubbeyi ayakta tutacak sütun kasnağında görev alacak taşların işlenmesi ve birbirleri ile kaynaşması nasıl olacak? Bu soruları sorarken mimarın proje ile, kalfaların ve ustaların taşlarla nasıl anlaştıklarını düşünüyorsunuz. Ben de işte bu noktada sesli düşünüyorum:

Usta, taşlarla nasıl anlaşıyor? Hangi dili, hangi alfabeyi kullanıyorlar acaba? Elinde kalemi ve keskisi ile taşlara şekil vermeye çalışan usta, malzemelerin ötesinde bir şeyler meydana getirdiğinin farkında mıdır? Meydana gelen yeni şekiller, ustada bir tatminin kapısını aralıyor mu? Hem cami kapısının bir yerine uygun vasıfta bir taş yontuyor, hem de o taşların, bir araya geldiklerinde kapı aynasını meydana getireceğini biliyor. Bu taşlar bir araya gelirken, el ele tutuşurken nasıl anlaşıyorlar, tercümanları kim ve bu dili kimden öğreniyorlar; belki ustanın bunları düşünmeye vakti olmamıştır. Bu taşların da insanlar gibi, belki meraklıları vardır. Nereden geldiğini, burada nasıl yer aldığını, ustayla bir akrabalığının olup olmadığını, buradan sonraki hayatı hak-kında birtakım hayalleri olup olmadığını sormuştur.

Taşlar; adım adım, sıra sıra, sabırla ve gayretle yerleştirilince gözler önüne görkemli bir cami kapısının dikildiğini görenler, kim bilir ne değerlendirmeler yapmışlar; bu yüksek ve geniş yapılı kapı aynasının uzun zaman dayanmayacağını, taşların iyi oturtulmadığını düşünmüş de olabilirler. Yapıyı savunanlar, ustanın ustalığından, mimarın tecrübesinden ve bilgisinden, seçilen taşların vasıflarından bahsederek ne diller dökmüşlerdir, kim bilir…

Cami kapısı, taşlar öyle şekillenmiş ki gelen ışığı ayna gibi yansıtıyor. Hatta her yılın haziran ayının 10'u ile 20'si arasında saçları omuzlarına dökülmüş bir kız silueti gözlerde tecessüm ediyor. Öyle bir

işleme ki bir dev kahraman için, ona yaraşan bir boy aynası... Konunun uzmanları için okunacak bir kitap, eli kalem tutanlar için çizilecek resim, bir mimar için kültür tarihimizin mimarî yolu ile yaşattığı bizim iklimimiz, bizim zevkimiz... Tarihin derinliklerinden getirdiğimiz, Baş Mimar Mimar Sinan'la zirvesine ulaşmış Türk mimarî sanatının seçkin örneklerinden birisi.

Taşlar kendi diliyle konuşur, diyebilir miyiz? Taşların dil bildiğini hiç duymadım. Ama kapıdaki yerini alınca bu manzara, bir şeyleri bize söylemiyor mu? Bu şekillenmiş taşın dili ise bu dili ona öğreten kimdir? İşte elinde keskisi, kalemi ve iyesi ile yapının ustası karşımıza çıkıyor. Konuşmanın kelimelerini bu elindeki basit aletler mi öğretiyor, yoksa onlara konuştukları dili, sanatın dilini öğreten usta mı? Burada diyebilir miyiz; sanat eseri, sanatkârla malzeme arasındaki söyleşinin sonucunda doğmaktadır.

Eser tamamlanınca artık müstakil bir kişiliğe kavuşur ve adı Alâeddin Camii olur. Mimarından, ustasından ayrı bir isimle çağrılır.

Başka örnekler de verilebilir: Leonardo Da Vinci'nin Lajekont'unu, ellerini göğsünün altında bağlamış müşekkel bir kadının resmi olarak tanır ve bilirsiniz. O ameliyat masası resmi var ya, bakınız, ressamını hatırlayamadım, ama o masadaki hastaya bakan hekim, gözlerinin ışıltılarının aydınlattığı ameliyat masasını nasıl unuturum? Çünkü sanatkâr, ona sanatının ruhunu üflemiş ve ona bir kişilik kazandırmıştır. O, artık kâğıt ve kara kalem çizgiler, seyredenle tablo arasındaki konuşmayı öğrenmiş ve resim sanatının dili ile herkese, anlayacağı kadar bir şeyler anlatmaya çalışıyor.

Bir başka örnek: İstanbul'daki, Edirne'deki ve Rodos'un güneyindeki Mimar Sinan camilerini hepimiz hayranlıkla seyrederiz. Onların bir sanatkârın eseri olduğunu unutur, taş anasından ve sanatkâr babasından cami olarak doğduğunu sanarak ve bir sevgili yüzü okşar gibi, o duvarlara ellerimizi sürerek okşamak aklımızdan geçmiyor mu? Ne dersiniz?

Bu sevimli taşların kurduğu mabetlere ellerimi ve gözlerimi sürmek; buradaki havayı, yüreğimi titreten ihtişamı ve güzelliği nasıl anlatabilirim, diye düşünürken ne dedim, biliyor musunuz? Ben bu abideleri seyrederken bambaşka bir doyum ve tatmin buluyor, böyle eserlere vücut vermiş büyük sanatkârların torunları olmaktan da tarifsiz bir mutluluk duyuyorum. Bu, yaşanacak ve bitmeyen bir sevgi seline ilâve olacak bir ırmaktır. Diğer benzerleriyle bir araya gelerek Türk mimarisini, iklimini ve ihtişamını kurmuşlardır.

Bu abidelerin taşlarını babamın, annemin ve öğretmenimin ellerini öper gibi öpmek geliyor içimden.

YÜZÜNDEN GÜLMEYİ HİÇ EKSİK ETME

Kalbini sevgiye aç be güzelim,
Yüzünden gülmeyi hiç eksik etme…
Çevrene ışıklar saç be güzelim
Yüzünden gülmeyi hiç eksik etme…

Bu hayat gözdeki bir yaşa değmez,
Efkârlı bülbüle gül dalın eğmez,
Ağlayan gözleri dost bile sevmez
Yüzünden gülmeyi hiç eksik etme…

Yas tutup günlerce kara bağlasan,
Gönül yarasına hançer dağlasan,
Kime yararı var, her gün ağlasan,
Yüzünden gülmeyi hiç eksik etme…

Gülmek pek de kolay değil elbette,
İnsana mahsustur, elem de, dert de,
Seni üzenleri hoş gör, affet de,
Yüzünden gülmeyi hiç eksik etme…

Olsa da her sevdâ, suç bu dünyada,
Çok acı, çok hazin, güç bu dünyada,
Gönlüne kanat tak, uç bu dünyada,
Yüzünden gülmeyi hiç eksik etme…

Vedat FİDANBOY

(Kardelensin Kalpte Açtın. Kültür Ajans Yayınları. Ankara-2010)

N/isyân

tam dokuz ırkı
topladığın zaman
bir ağacın altına Tanrı'm;
ne kadar temizdi
insan...ve çıplak...
ve bize hediyen miydi bilinmez
-belki ceza-
elmayı yediğimiz için
nisyan...

Emrah Kurul

SÜVEYDA VE SERGÜL VURAL

Muhsin İlyas SUBAŞI

Bayan şairi az bir toplumuz diye zaman zaman hayıflanırım. Bunu düşünürken, Batı şiirine baktım, hatta dünya şiirine baktım, oralarda da, bizden farklı bir kompozisyon yok. Avrupa'da da şiiri erkekler yazıyor, diğer ülkelerde de. Ya da erkekler ön plana çıkıyor. Bu, acaba kadının yaratılışın şiiri olmasından mıdır? Kadının çocuk sahibi olmasından sonra, kendi şiirini çocuklarında görmesinden midir? Şiirlerin çoğunun kadın ilgisini çekmeye yönelik olmasından mıdır? Erkeklerin daha aktif, kadınların daha çekingen olmasından mıdır? Şiirin biraz da duygunun mahremiyetini ifşa hali olması yüzünden kadının kendini teşhir korkusuna düşmesinden midir? Aslında üzerinde durulması ve bunun sebep ve saiklerinin araştırılması gerekir!.. Bu bana sosyal realitenin fıtrattan beslenen tabii bir sonucu gibi geldi. Buna rağmen, çok az da olsa yazabilen, ortaya çıkan ve edebiyat ortamında kendi yerini arayan bayan şairlerimizin özel öneminin olduğunu düşünürüm. Çünkü onların duyarlılıkları ile şiirin atmosferi aynı kaynaktan besleniyor. Şiir gönlün diliyse evvela bayanlarda bu dil yankı bulmalıdır. Bulanlar yok mu? Var elbette. İşte bunlardan birisi size: Sergül Vural.

Vural, ilk tanıdığım günden bu yana çizgisinde herhangi bir kırılma olmayan, inandığı gibi yaşayan, inandığı gibi yazan bir bayan şairimiz olması, şiirde ısrar etmesi, şiir dünyası ile annelik dünyasını birbirinden besleyerek götürmesi, onu farklı bir konuma taşıdı bende. Son kitabı "Süveyda"yı okuyunca ona ilgim biraz daha arttı. Bu ilgi, onda gördüğüm umudu boşa çıkarmayacak malzemelerden kaynaklanmaktadır. Ayrıca şiirin artık heves dönemini aşmış, bu işe gönlünü, hatta hayatını koymuş olmasındandır.

"Yol biter, şiir bitmez, döner durur semâzen,

Biterse ben biterim, söner mavide neyzen."

Haksız mıyım? Şimdi bu beytin bize ifşa ettiği şiir hakikatine bakalım: Yol biter mi? Aslında yollar hiçbir zaman bitmez. Ama, bir insanın ömrü biterse onun yolculuğu da bitmiş olur, böylece onun yolu da biter. Peki şiir biter mi? Hayır, o bir yürekte, bir duygu ve akıl teknesinde yoğrulup pişirildikten sonra dilimize tadını verdimi, hayata doğmuş olur ve ölümsüzleşir, dolayısıyla insan öldükten

sonra da yaşar şiir. Hatta, onun yolculuğu daha uzun ve daha geniş ufuklara açılır. Burada şair, yol gerçeğiyle şiir gerçeğinin birbirini nasıl çağrıştırması gerektiğini anlatıyor. Onunla da yetinmiyor bir aşk raksına dönüştürüyor bunu. Ona metafizik bir heyecan ve duyarlılık katıyor. Sema'nın aşkı vecd'den işba'ya oradan da istiğrak haline taşıyan teslimiyetine sığınan şair, şiirin bitmesi halinde kendisinin biteceğini söylüyor. Böylece "Ney"in susacağını, mavi türküsünü söylemeyeceğini dillendiriyor. Necip Fazıl'ın "Şiir Allah'ı aramaktır", dediği poetik realite burada bütün donanımıyla karşımızdadır.

Sergül Vural'dan söz ederken, elbette bir beyitle başladığımız şiirini, onunla sınırlı tutmayacağız. Kitabının başına aldığı kendi şiir anlayışını anlatan, Batılıların diliyle poetikasını açıklayan şair, bu şiirine; "Yüreğimde bir çift göz, gök mavisi şiirdir: / Kanatları sedeften, pırıltısı sihirdir", diye başlar. Şair, yüreğine bakan bir çift göz'ün şiir olduğunu, o bakışın orada sedef ve sihir gördüğünü söylemek istiyor. "sedef" ve "sihir" kelimeleri öyle sanıyorum ki özel olarak seçilmiş gibi geldi bana. Çünkü sedef, denizin istiridye kabuğunda kendi şiirini oluşturmasıdır. Sihir de şiirin kuşatıcılığını ve etkisini anlatmak için seçilmiş bir kelimedir. 'Sihir' kelimesine şairin tavizsiz bir şekilde bağlandığı manevi değerlerin kaygısını duyduğunu düşünmek istiyorum. Hani, Kur'an'a 'Sihir' diyenlere karşı Yüce Yaratıcı'nın yönelttiği eleştiri önemli bir dikkat noktası olarak düşünülmelidir. Tabii burada onun maksadı bu değil, ama çağrışıma kapı aralamasına da engel olamaz. Çünkü, ortada bir Kur'an gerçeği var...

Şimdi onun "Dizeler"ine bakalım:

Selam verdim borçlu çıktım kaleme,
Dağ elendi, toza döndü dizeler.
"Söz kılıçtan keskin" dedim âleme,
Söz ateşti, köze döndü dizeler.

Kimi zaman sancılandı dillerim.
Kimi zaman aşkı vurdu tellerim,
Yandı yürek, savruldu hep küllerim,
Sevdam ile öze döndü dizeler.

Bir anlatsam, dinlesen şu garibi,
Her ne yazsam okur mu ki sahibi?
Mısraların derman veren tabibi,
Can evimde söze döndü dizeler.

Dokunmayın kalemime, sözüme,
Yazdıklarım hep geliyor sazıma,
Sevdiklerim oynamıyor nazıma,
Bahar geçti, güze döndü dizeler.

Bu şiirin tahliline girmeyeceğim. Şairin kararlılığını ifade ettiği, 'yazdıklarının azına gelmesi' ile 'dizelerin güze dönmesi' ciddi bir çelişki gibi gözükse de doğru ve yerinde bir ifade. Çünkü, burada yazarı karamsarlığa götüren sevdiklerinden arzuladığı ilgiyi görememesi onu böyle melankoli bir hale çekiyor. Haksız da değil. Bir bayan, hayatını şiire adamış, üstelik bunda da ciddi bir kalite çizgisi yakalamış, ama çevresi, hatta edebiyat camiası duyarsız... Bu, aslında sadece Sergül Vural'ın problemi değil. Bütün şairlerimizin çok ciddi bir çaresizliğidir. Gecelerini verirsin, bir mısra, bir beyit bir kıta oluşturmak için. Kafan çatlar, yorgun düşersin, ortaya eserin çıkar, kimi haset ırmağını tutar üzerine, kimi kıskançlık balyozuyla saldırır, kimi nemelazımcılık perdesiyle örter üstünü. Görmemek gibi bir hastalıktan yakasını kurtaramayanlara isyandır aslında o ifadeler... Böyle olmasa Şair, "Her ne yazsam okur mu ki sahibi?" diye sorar mıydı?

Süveyda'daki şiirleri saymadım, ama galiba 100'ün üzerinde şiiri 128 sayfalık bu kitapta yer alıyor. Bundan önceki kitabıyla bunun arasındaki zamana bakarsak Vural, hayli üretken bir gayreti temsil ediyor. Böylesine yoğun bir çaba ve esere rağmen, şiirindeki çıtasının düşmemesi sevindiricidir. Aslında hemen her şiiri, üzerinde durup söz edilecek mısralarla donanmış. Sonuç itibariyle şunu söylemek isterim: Şiirimizi besleyen ana damarlardan gelenek, burada yönlendirici mevkidedir. Şair, çağdaş düşünceyi geleneksel kalıplar içerisinde vermeye özen göstermiş. Bir aşk isterisi yok ama aşk bütün yalınlığıyla şiirine hakim. Konu çeşitliliği duygusal bütünlük içinde kendi inancının sağlam kaynağından besleniyor. Onu başarılı kılan da bu yanıdır.

Böyle bir hatırlatmadan sonra, kabul buyurursa bir küçük de eleştirim olsun istedim:

Süveyda herhangi bir inceleme araştırma ya da deneme kitabı değil ki, ona "Takdim (veya Sunuş)" ve "Önsöz" koyasınız. Keşke İsmail Adil Şahin dostumun yazısı kitapta değil de, kitap çıktıktan sonra bir dergide yayınlansaydı. Daha değerli ve etkili olurdu. Ve yine keşke kendi şiirine kendisi 'Önsöz' yazmasaydı. Şiir kitaplarına profesyonelce yaklaşan hiç kimse böyle şeyleri yapmıyor. Artık bu şiirlerin bu tür referans yazılarına ihtiyacının kalmadığını düşünüyorum. Tebrik ediyor, yeni eserlerini bekliyoruz...

Son söz yine Sergül Vural'ın olsun:

Aşka ateş diyorlar, ateşler suyu yakmaz,
O kendini yakarken alev alev gül olur...
Sönmeyen ateş o'dur, alazından su akmaz,
Aleve gizlenirken savrularak kül olur.

Sudur hayat kaynağı dokunamaz ki, söner.
Damlasına bin hasret pervânelere döner,
Dokununca söner de, alevlenince dener,
Küle dönse yeniden alev alev gül olur.

Damlasında yağmuru, yağmurunda bulutu,
Ve gizlenen sevdanın tükenmeyen umudu,
Görerek, hissederek aşılmayan hududu,
Seyre dalar yüreği, ötmeyen bülbül olur.

Alnı aktır alevin hazırdır yücesine,
Suyla besler gönlünü tutkundur ecesine,
Aşkın alın yazısı düşünce gecesine,
Seyre dalar kor ateş, boynu bükük kul olur…

EY GÜZEL ANNEM

Cennetin kapısı sana emanet
Anahtarı sende Ey Güzel Annem
Ne zaman günahtan duysam nedamet
Bütün suçlar bende Ey Güzel Annem

Sancılar içinde verdiğim ilk dert
Narin sinirleri gerdiğim ilk dert
Yaşları gözüne derdiğim ilk dert
Derdin biri bindi Ey Güzel Annem

Kundaklara beni,sana bağladın
Sımsıkı durmayı bana sağladın
Dur durak bilmezken naçar ağladın
Yaşın oldum tende Ey Güzel Annem

Hazzından yenilmez şekerdim,baldım
Tadımdan herkesin dilinde kaldım
Nice hünerlerle gönüller çaldım
Aklım yoktu cinde Ey Güzel Annem

Bir tatlı busenin oyuncak şartı
Sevgi ölçüsüydü bendeki tartı
Haşarı durumda doktorun kartı
İğnedeki kandı Ey Güzel Annem

Yokluk acısını bal gibi tattım
Canım istenmezi kenara attım
Her olur olmazda yerlere yattım
Sendeki de candı Ey Güzel Annem

Engin NAMLI *14:36 14.04.2010*

Bir Yemen Hikâyesi

Yılların hikâyesi,
Yüzünde çizgi çizgi,
Talih avuçlarında nasır,
Hasret saçlarında ak...
Kanar gönlünün yarası.
Taze, taptaze gelincik,
Solmadan elinin kınası,
Almışlar koynundan dedemi,
Ninem o zaman öğrenmiş, adı batası Yemen'i!

Dedem, yaylaların yağız delikanlısı.
Devletin namusudur, yaralı omuzunda,
Gittikçe ağırlaşan cephanesiz mavzeri.
Peşinde din kardeşin kiralanmış palası.
Acının büyüğü bu, ne ki kurşun yarası?
Önü kum, arkası kum,
Kumun içinde pusu,
Denizler kadar büyür,gözünde bir damla su.
Testiler dizilir çeşme başına
Gökteki yıldızlar kadar.
Sonra kaybolur ansızın
Dedemin içi yanar.
Gözlerinde uyku, hayalinde yâr...
Bir sızı sırtının orta yerine,
Cembiye olur saplanır,
İhanetin en ucuzu
Kahpeliğin en kanlısı.
Yığılır usulca kumlar üstüne
Yaylaların yağız delikanlısı.
Bir tuhaf serinliği içerken kana kana
Geçit vermez dağların karlı doruklarında.
Haramiler çöker birden başına,
Biri kapar omzundan mavzeri,
Biri yırtık potinine el koyar.
Pis bir el aralar dudaklarını,
Ağzının içinde altın diş arar.
Savrulup bedevi eteklerinden
Yarı açık gözlerine kum dolar.

Utanır gökte yıldızlar...
Sıra sıra akbabalar, sırtlanlar,
Çölün cümle yırtıcısı toplanır.
Etrafında döner dokunamazlar.
Yaradan emreder meleklerine
Kumlar kıyama kalkar.
Gelin yatağının yorganı gibi,
İncitmeden sarar, örter üstünü.
Nur yağar sahraya,nur üstüne nur.
Ve kumlar dedemin mezarı olur.

Ninem saban peşinde,
Ninem ocak başında,
Adamlar görür düşünde,
Beyaz entarili, kara sakallı...
İz sürerler bir aslanın peşinde.
Yüreğinde bir hançerin sızısı,
Böler uykusunu gece yarısı.
Hayra yorar, hayra yordurur düşü.
Türkü olur dudaklarında Yemen!
Gidip dönülmeyen yerden,
Belki döner diye geri.
Kaç seher seyretmiş yıllarca,
Güneşin doğduğu yeri.
Bilmez doğuyu batıyı,
Selâm yollar uçan kuşla,
Haber bekler esen yelden.
Anlamaz güneyden kuzeyden
Ne bilsin yerini Yemen'in
Yemen kuması ninemin.
Dedemin su verdiği ağaçlara yaslanır.
Dalar gider uzaklara...
Koynunda dedem var ya
Ninem Yemen'i kıskanır.
Islanır günde beş vakit yamalı seccadesi,
Ninemle biter sanma Yemen'in hikâyesi...

Fazıl Ahmed Bahadır

AHMET MUHİP DIRANAS 'YAŞARKEN

Yılmaz BACAKLI

YAŞARKEN [2]

Ağaçların daha bu bahçelerde
Bütün yemişleri dalda sarkıyor,
Umutların mola verdiği yerde
Geceler bir nehir gibi akıyor.

Baksan bir uzaklık var hangi yana,
Hangi eşyaya dönsen boş bir ayna;
Varmak istediğim uzak limana
Gemiler beni almadan kalkıyor.

Gelmedi gün daha çalmadı saat,
Daha uçurmuyor beni bu kanat;
Sabırsızlanma, ey kapımdaki at!
Güneş daha gözlerimi yakıyor.

Ahmet Muhip DIRANAS

1. Bölüm:

Yeşil Pencerenden Bir Gül At Bana [3]

Hiçbir zaman şair ve şiir birbirleriyle aynileşemez; ancak her şiirden şairine, her şairden de şiirine çıkan bir yol muhakkak vardır. Şiirin varlık planında gövde kazanmasını takiben şairiyle arasında kaçınılmaz bir başkalaşma olduğu vakidir. Buna karşılık her ikisinin de öz olarak birbirlerini besledikleri ve şiirin varlığını tetikleyen irsiyetin şairinden mülhem olduğu da akıldan çıkarılmamalıdır. Bu sebeple Ahmet Muhip'in 'Yaşarken' başlıklı şiiri üzerine düşünmeye başlamadan önce onun şahsiyetinden bu şiire giden yola, bu şiiri besleyen hissi damara kısaca da olsa bakmak gerekir.

Eşi Münire Hanım'ın tespitiyle *"Ahmet Muhip Dıranas olduğu gibi görünen, içini dışına yansıtan bir adam değildi. Olması gerektiği gibi görünen bir adamdı, olması gerektiğine inandığı gibi görünen bir adamdı."*[4] Olan ve görünen arasındaki bu açı farkı onu şair olmaya mecbur eden bir sebepti belki de. Zira sanat ve özel olarak şiir, eylemlerimizden bağımsız olarak sahici olmadan, sahici kalabildiğimiz korunaklı alanlardandır. Çünkü şair şiirin kurmaca sathında imgeler, semboller aracılığıyla sahici olanı (plastik) esnetir; ancak bozmaz. Bir örtme, saklama söz konusu olsa bile aslı inkâr yoktur şiirde. Dıranas'taki bu farklı ve beklenilen biçimde görünme eğilimi, mevcut gerçekliğe biçtiği rol ile de ilgilidir. Bu, yüzleştiği realiteden memnun olmayan ruhun bu durum karşısında verdiği bir tür reflekstir. Kendisini beklenen biçimde konumlayan şair, dünyadan da kendisine çeki düzen vermesini bekleyen şifasız bir hastalığa müptela gibidir.

[2] Ahmet Muhip Dıranas, Şiirler, YKY, İst., 2006, s.82
[3] A.g.e.(Serenad), s.19
[4] Dr. Mustafa Kırcı, "Ahmet Muhip Dıranas Hayatı, Fikirleri, His Dünyası", Akçağ Yay., Ankara '97, s.31

Realitenin yani kainatın insan ve tabiat olarak tasnif edebileceğimiz iki varlıktan oluştuğunu kabul eden Dıranas, bu varlıklarda aradığını bulamayan bir mustariptir. Hem insan hem de tabiat imkânları bakımından fani ve sınırlı oldukları için 'çıkmaz sokak'tır. İşte bu noktada tıkanan şair çıkışı sanatta bulur. Zira *"sanatı kainatta 'üçüncü varlık' olarak gören Dıranas, sanatı 'insanla tabiatın muayyen bir doz halinde birleşmesinden doğan bir dünya olarak belirler."*[5]

Sanat ve hususen şiir ona göre *'canlı-cansız'* bir melez tabiata sahiptir. Canlı tarafıyla hisseden ve cansız tarafıyla ölüme direnen sanat eseri Dıranas'ın aradığı çaredir. Sanatla gerçeğin sentezini üreten; ölüme, hüzne esnek bir tabiat kazandıran sanatkar Dıranas'a göre meyhanecilere benzer. *"Onlar, dünyanın asıl facialarını üzerine insan dimağında bir humâr perdesi çekip, yaşama denen fâciayı unutturmaktan başka bir şey yapmazlar.*[6]

İlkin size içkiyi tattırdım:

Ömür Boyu sarhoşsunuz;

Artık ne açsınız ne susuz.

Sizsiz ben de susuz kalırdım.

Esenlik Size s.32

Şiiriyle dünya karşısında terbiyeli bir pozisyon alan şair, tüm çabasına rağmen realiteden beklediği karşılığı bulamayınca içindeki mahut ama huzurlu dünyaya kaçar. Bu kaçış kendi kimliğinden değil, melalinin biricik sebebi saydığı maddi gerçekliktendir. Kaçtığı yer ona tam bir huzur vermeyecekse de o eline geçecek olanla teselli bulmaya razıdır.

Dıranas'ın şiiri için birçok şey söylenemez aslında. Bir fikrisabit şeklinde bağlandığı temalar etrafında dolaştırır sözünü. Aynı suyun farklı bardakların gövdesinde çıkardığı seslerden müteşekkil bir şiirdir ondan kalan. Kulağı kirişte, gözü arkada, aklı ise kulağına, gözüne, damağına ve tenine dokunan her şeye bölünerek dağılır.

Hayat denize komşu bir bahçedir onun için. Gökyüzünden, gemilerden; ağaçlara, atlara ve aynalara uzanan dikkati bu denizli bahçede en çok geceler, gündüzler suretinde akan zamana odaklıdır. Onun şiirindeki büyük resim 'zaman'dır. Kar, deniz, toprak, ağaç, bahçe, ayna ve nihayet aşk da zamanı işaret etmeleri bakımından anlamlıdır onun şiirinde. Dıranas, cellâdına müştak bir mahkûm gibi tutkundur zamanın her zerresine. Ondaki 'zaman aşkı' fütursuz, marazi ama samimi bir yaşama sevinci olarak yansır şiirlerine.

[5] A.g.e., s.44
[6] A.g.e., s.40

Ele alacağımız 'Yaşarken' başlıklı şiir, Dıranas şiiri için 'efradını câmi' bir özellik gösterir. Denilebilir ki tek başına bu şiir üzerinden onun yaşamaktan, dolayısıyla şiir yazmaktan ne anladığı izah edilebilir.

2. Bölüm:

Ruhum Gemiler Uğramaz Bir Liman.[7]

Ağaçların daha bu bahçelerde

Bütün yemişleri dalda sarkıyor,

İlk iki dizede şair, şiirin mekânı olarak 'bütün yemişlerin dalında sarktığı, ağaçlarla zengin bahçeler' belirler. Zimmî de olsa bir bahar vurgusunun bulunduğu bu ilk dizelerde ağaç ve bahçe kelimeleri şairin diğer şiirlerinde de sıkça kullandığı birer metafordur. Bu denizli bahçe, objektif bir mekan olmaktan çok sübjektif bir dekor olma özelliği gösterir. *"Dekor, insan elinin müdahale ettiği, bazı değişiklikler yaptığı dış dünyadır."*[8] Şiirdeki bu mekan unsurları da şairin müdahalesiyle gerçek bağlamlarından koparılarak masalsı bir dekora dönüştürülmüştür.

Tabiat ve yaşama sevincinin teksif edildiği 'bahçe' , 'ağaç' kelimeleri şairin bahardan sarayını temsil eder. Tabiat onun için korunaklı bir ana kucağıdır. Zira şaire göre *"insanları gömüldükleri yaslardan ancak tabiat sevgisi kurtarır. Onlara yaşamak isteğini ancak tabiat aşılayabilir. İnsan, tabiat vasıtasıyla birden bire dünyanın zengin hayatına karışır ve kendini yaratılışın sırrına ermiş sanır"*[9]

Şair, tabiattan söz açtığında bu dizelerde de olduğu gibi kendi varlığını da ona eklemleyerek böylelikle *'ölecek olma'* endişesinin ateşten telaşına bahardan yaptığı serin zırhı ile kayıtsız kalmaya çabalar.

Güneş ağaçlardan sarka dursun

Masal S.44

Kelebek gibi uçmada ruhunuz
Barış dolu bu yıldız bahçesinde.

Yaz gecesi S.31

Huzursuz, pişman bir ifade ile adeta zehirlenmiş bu iki dizelik 'müjde' kaçınılmaz bir vedanın öncesinde söylenmiş gibidir. Doymamış, sitemkâr bir mana yüklediği bu iki dizeyle şair, kendisini bu zengin bahçeden koparıp alan Kudret'e yalvarır. Ancak o derece umutsuzdur ki bu yakarışın bir faydasının olmayacağını şiirin diğer iki dizesinde itiraf eder;

Huzursuz, pişman bir ifade ile adeta zehirlenmiş bu iki dizelik 'müjde' kaçınılmaz bir vedanın öncesinde söylenmiş gibidir. Doymamış, sitemkâr bir mana

[7] Ahmet Muhip Dıranas, Şiirler(Gece), YKY, İst., 2006, s.46
[8] Nurullah Çetin, Şiir Çözümleme Yöntemi, Öncü Basımevi, Ankara 2004, s.80
[9] Dr. Mustafa Kırcı, "Ahmet Muhip Dıranas Hayatı, Fikirleri, His Dünyası", Akçağ Yay., Ankara '97, s.163-164

yüklediği bu iki dizeyle şair, kendisini bu zengin bahçeden koparıp alan Kudret'e yalvarır. Ancak o derece umutsuzdur ki bu yakarışın bir faydasının olmayacağını şiirin diğer iki dizesinde itiraf eder;

Umutların mola verdiği yerde

Geceler bir nehir gibi akıyor.

Bu dizelerde şairin meramını sırtlanan sözcük 'gece' dir. Gece ve karanlık her ne kadar bütün tabiatın bir parçası olsa da şaire göre sevimsiz ve zalimdir. 'Umut' tan umudunu kesince şairi saran iç sıkıntısı onu kesif bir karanlığa mahkûm eder. *"Gece olur, her adım atılan yeri de sis kaplar. İnsan hangi yöne baksa insanların kaydığı bir uçurum görür, günah kapıları aralanır.*

Dünya, Dıranas'a göre, savaşlar, huzursuzluklar içinde Allah'ın bile ilgilenmediği bir 'zebaniler' dünyasıdır. Böyle bir dünyada insan hiçbir şey anlamaz, korkar, bunalır, şaşırır ve küçüklüğünü, çaresizliğini itiraf eder."[10] Gece, Ahmet Muhip'te ucu kötülüğe bağlanan her türlü karamsarlığın sebebi olarak düşündüğü ölüm gerçeği ile özdeştir.

Bir akşamüstü bir kıyıda oturmuşum;
Tanrı çekip gitmiş, koyup beni yalnız.
Odsuz, ocaksız, yolsuz, yordamsız, dermansız.
Yönlerim de yitmiş geceyle yüzüm silik,
Ya son bu, batıyorum, ya doğuyorum, ilk

Parçalar S.157

Yemişli ağaçları ile bereketli bahçede çarpıcı bir durağanlık vardır. Buna karşılık gece, umutların mola verdiği bu bahçede bir nehir kadar hareketlidir. Şairin de bir parçası bulunduğu ilk sahne (bahçe) edilgen ve çaresiz bir biçimde kendisini sürükleyecek bir temasa muhtaçtır. Gece ise etken bir gövde ile 'oluş'a meydan okur, onu biçimlendirir.

Zaman esas itibariyle üç ana boğumdan müteşekkil bir bütündür: hatırlayışlardan oluşan dün/geçmiş, yaşanılan an şimdi/bugün ve hayallerle zengin istikbal /gelecek. İnsan bu üç başlıkla biçimlnen ve aslında birbiriyle rabıtalı bir bütün olan zamanın en çok 'şimdi' kısmını ihmal eder. Zira ömrünün baharında biraz şımarık ve mağrur bir eda ile hayal, arzu ve ümit hazinesi istikbal meşgul eder onu. Gözleri daima ileridedir ve hisleri beklenen, vaat edilen saadet zamanlarının vuslatına dönük gergin bir bekleyişle dinamiktir.

Hayatının son baharında ise büyük bir kibirle harcadığı 'şimdi'li zamanların artık mazi olan suretine bakar omzunun üstünden. Çünkü zaman durdurulamaz bir akıştır ve geçmiş ulaşılamayacak kadar geridedir. Mütevazı ama bedbin

[10] A.g.e., s.171

bir tahassürle hoyratça harcadığı ve kıymetini bilemediği hatıralarını izler uzaktan.

Bitti gücüne güvendiğim zaman

Gece s.46

Günler geçiyor, günler;
Pişmanlığa sürgünler
Gibi geçiyor günler.

Geçen Günler s.73

Dıranas'ın şiirinin ikinci dörtlüğüne böyle bir nazarla bakmak gerekir.
Baksan bir uzaklık var hangi yana

Görüldüğü üzere şair, birden fazla noktayı kesen bir kavşakta duruyor ve en yakın menzili arıyor. Bu muhayyel ve çok uçlu nokta zaman akışındaki ikinci devre yani 'şimdi' olmalıdır. Tam bir çaresizlik halinin sezildiği bu dize; vaatleri, iğvası ve işmarı ile nicedir şairi peşinden sürükleyen 'istikbal'in, erişilmez bir ufuk çizgisine dönüştüğünü ima eder.

Buna mukabil tutunmak için kendilerine el uzatmak istediği 'geçmiş güzel günler' de incinmiş dost çehreli ölüler gibi mütebessim, erişilmez bir noktadadır. Tam bir yalnızlık halidir bu. Geçmiş ve gelecek olarak adlandırılan iki zaman diliminden çok; insan, değer, çare gibi başlıkları da içeren bir yekûndan uzak kalmak… Dıranas, bu yalnızlık hissinde tek başına değildir. Kendisinin de çağdaşı olduğu bütün bir nesil bu dertten mustariptir aslında. *"Eskiyi bilemeyen, eskinin moral değerlerini tam alamayan bu nesil, yeninin kurulup tam disipline edilemediği bir dönemde yaşadığı için kendilerini rahat ve huzur içinde hissedememişlerdir."*[11]

Hangi eşyaya dönsen boş bir ayna;

Bu dizede şairin bir yitik telaşıyla imdat beklediği eşyalar, maziden izler taşıyan eşyalar olmalıdır. İnsan, hayatına bir şekilde temas eden nesnelere ruhundan, hayatından bir parçanın karıştığını düşünür. Onlara temasının sıklığına ve şiddetine göre kişilikler kazandırır. Durduramadığı zamanın önüne eşyalarla barikat kurar. Geri saramadığı anları, eşyanın suretinde defalarca yaşama imkânını arar. Şair, bu anlamda bir mazi ambarı, -görünenler sahte de olsa- bir geçmiş aynası olarak düşündüğü eşyaları yitirdikleri hesabına sarsar, örseler. Fakat eşyalar dilsiz dudaksız kesilir. Tüm hafızalarından boşalmış, tüm kayıtlarını yitirmiş aynalar gibidir.

Aslında genel şair fıtratı, kendisini kuşatan hayatın geçiciliğinin teninden başlayarak bütün ruhuyla şuurunda olan ve dizelerle ürperen bir 'yabancı'dır. *"Sanki her an, buradan koğulacakmış gibi durmaktadır. Eşyayı yoklaya yokla-*

[11] A.g.e., s.29

ya kendi özbenini bulursa, burada 'kalma izni'ni ve bu izin belgesini alacaktır sanki."[12] Dıranas ve nesli bu genel şair fıtratının en belirgin özelliklerini gösterirler.

Anlaşılmaktadır ki şair, geçmişini inkisara uğratan çok derin bir hayal sukutu yaşamaktadır. Zira eşyaların hafızaları esaslarına ait şeyler olmayıp onlara, insanlar tarafından arızi olarak ithaf edilir. Bu durumun ortadan kalkması da yine insan eliyle olur. Bu sebeple şairin şikâyet eder gibi söylediği bu dizede, dikkatimiz sırlarından soyunan aynalara değil, o sırları bilerek silen özne şaire ve onun ıstırabına çekilir.

Varmak istediğim uzak limana

Gemiler beni almadan kalkıyor.

Dıranas, Ahmet Haşim'de 'O Belde' ile idealize edilen ve bu şiir damarının ısrarla arayıp durduğu muhayyel bir yerden söz eder. Burası 'uzak liman'dır. Daha önce de söylendiği gibi şairin muhayyel beldesinde deniz, mutlaklardan biridir. Hududunu denizin çizdiği ve her emelin bir olgun meyve biçimiyle ömür ağacında ter ü taze durduğu dingin bir bahçe düşler o. Ancak bu mütevazı cennete giden gemiler onu almadan kalkarlar her seferinde. Dıranas kaçmak ister. Şairin gerçek dünyanın imkânsızlıklarıyla yaralanan ruhu, bu gizil yaraların devası için yine onlar kadar gizil bir 'uzak liman' düşler.

Bir başka açıdan bakıldığında bu dizelerde 'doğmamış olma' arzusuna benzeyen bir ölüm arayışı vardır. Nitekim 'uzak liman' detayları bakımından meçhul bırakılarak ölüm fikri de hissettirilmiştir. Sözü edilen bu anlam, şiirin bir sonraki birimiyle de uyumlu görünür.

Gelmedi gün daha çalmadı saat,

Daha uçurmuyor beni bu kanat;

Sabırsızlanma, ey kapımdaki at!

Güneş daha gözlerimi yakıyor.

Bir önceki dörtlüğün sonunda bir ihtimal olan ölüm fikri, burada kesin bir biçim kazanır. Birlikte okunduğunda, gemilerin şairin varmak istediği uzak limana onu götürmeyişinin sebebini şöyle anlamak mümkündür:

Gelmedi gün daha çalmadı saat

Final dizesi, şiirin tamamına sinen 'zehirli saadet' hissini kuvvetlendirir:

Güneş daha gözlerimi yakıyor.

[12] Sezai Karakoç, Edebiyat Yazıları I, Diriliş Yay. İst. 1997 s.22

3. Bölüm:

Oyun Bitti ve Her Şey Yerini Buldu.[13]

Netice olarak şair, yaşamak sebebiyle mutlu; ancak yaşadıklarından ötürü umutsuzdur. Geleceği tüketmiş, şimdiki zamandan da lezzet alamaz. Fakat hem her şairde görebileceğimiz bir dirençle yaşamaktan da vazgeçmez. Acısıyla avunmak içinde olsa yaşamak şair için tek başına bir mutluluk sebebi sayılabilir. Bir rüya arasındaki sayıklamaları andıran şiirin sonu güneşin/realitenin müdahalesiyle uyanıştır.

Şiire bir bütün olarak bakıldığında dönemin diğer şairlerinde de görülen marazî hal hemen dikkati çeker. Bu marazî halin kaynağı ağır toplumdan bireye kadar bulaşan ağır bir travmadır. *"Çocukluk ve ilk gençlik yıllarında Balkan ve Birinci Dünya ve Kurtuluş Savaşlarını, daha sonra Türkiye'nin içinde bulunduğu kuruluş sancılarını ve dışarıda İkinci Dünya Savaşını ve bu savaşın içteki etkilerini yaşayan Dıranas ve nesli, eserlerinde ve fikirlerinde hep bu etkileri yansıtırlar."*[14]

Başlığı 'Yaşarken' olsa da bir mersiye edasıyla yazılan bu şiirde hüzün ve saadet arasındaki mütereddit ruh hali, gözyaşlarına karışan buruk bir tebessüm hissi dışlaşır. Bireysel sorunlar ve savaşlardan doğan ıstıraplarla kuşatılan bir neslin fotoğrafıdır bu şiir. *"Sağlam bir iç dünya kuramayan bu neslin yıkılan dış dünya karşısındaki durumu da sallantılı ve kırık döküktür."*[15]

ENGELİN KAYNAĞI SENSİN

Dalların var çatal çatal
Yüklensem de eğemem ki
Yarı keklik, yarı kartal
Menziline eremem ki.

Bir halin var, çiçek döker
Bir halin var, boyun büker
Bir halin var, kaymak-şeker
Ye demezsen yiyemem ki.

Sırrımı çaldın dilimden
Sürgün eyledin ilimden
Eylem bekleme elimden
"Gül der" desen deremem ki.

Baktın, kalemi düşürdüm
Güldün, yolumu şaşırdım
Günahım olsan taşırdım
Bir halin var, diyemem ki.

Usul bas gülüm usul bas
Ne tabak incinsin ne tas
KARAKOÇ'a reva mı yas
Bundan özge sevemem ki.

Bahaettin KARAKOÇ

17.07.1998 (Ben Senin Yusuf'un Olmuşum, Dolunay Yayınları. K. Maraş. 2006)

[13] Ahmet Muhip Dıranas, Şiirler (Köpük), YKY, İst., 2006, s.43
[14] Dr. Mustafa Kırcı, "Ahmet Muhip Dıranas Hayatı, Fikirleri, His Dünyası", Akçağ Yay., Ankara '97, s.29
[15] A.g.e., s.29

EDEBİYAT KURAMLARI

Hüseyin AYAZ

Her sanat eseri içerisinde ister bilinçli isterse yazarın bilinçaltıyla gelmiş olsun bir felsefe taşır. Sanatçı, eseri inşa ederken düşüncelerinden ve dünyaya bakış tarzından onu soyutlayarak inşa edemez. Nitekim sanat eserini değerli kılan da bir anlamda eserin altında yatan felsefedir. Bu yaklaşım ve algılayış, edebi eserler içinde geçerli bir durumdur. Edebi eserler de içlerinde bir felsefe ve algılayış biçimi taşırlar. İnceleme esnasında bilinçli veya bilinçsiz olarak metnin içine gizlenmiş bu değer unsurlarını ve metnin iç zenginliğini bulmak metnin değerini ortaya koymak açısından önemli bir aşamadır.

Edebi eserleri inceleme esnasında metinin bu karmaşık ve zengin yapısını görmezden gelmek tam ve yetkin bir metin tahlili için önemli bir eksikliktir. Bu eksikliği gidermek ve metni tam anlamıyla tahlil etmek için o metne nasıl bir açıdan bakılacağı ve metnin ne şekilde ele alınacağı önemlidir. Bu da bir edebi esere bakma hususunda yöntem ve teknik bilme zorunluluğunu kaçınılmaz olarak ortaya koymaktadır. Bu noktada bu eksikliği giderecek olan ve metne farklı yaklaşım biçimlerinin yolunu gösteren çeşitli edebiyat kuramlarının uygulanması gündeme gelmektedir.

Bugüne kadar ortaya konmuş olan bir takım edebiyat kuramları aracılığıyla esere yaklaşmak ve tahliline çalışmak mümkündür. Bu kuramlar, edebi eserin altında yatan anlamı ve içten içe söylediği düşünceleri daha geniş ve detaylı bir biçimde gün yüzüne çıkarmak için önemli unsurlardır. Bu yaklaşımlar çok yönlü edebiyat eserlerinin tahlili ve tüm yönleriyle açıklığa kavuşturulması açısında son derece önemlidir. Bu da edebi eser incelemeleri esnasında ortaya konulan tahlillerin eksiksiz olması için bu tür yaklaşımların bilinmesini zorunlu kılmaktadır. Bu durum edebiyat incelemelerinde kuram meselesini gündeme getirmektedir.

Bu açıdan edebiyatta kuram konusu incelemelerin ve üzerinde çalışmaların yapılması bu sayede de eksikliklerin giderilmesi gereken önemli bir çalışma alanıdır. Bugüne kadar şüphesiz bu alandaki boşluğun giderilmesi için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar genel itibariyle bir kuram üzerine

yoğunlaşan ve o kuram dâhilinde birkaç metin tahlili denemesinin yapıldığı dar kapsamlı eserlerdir. Birkaç edebiyat kuramını ele alan eserlerde ise göndermelerin veya uygulamaların genelde kuramın ortaya çıkmış olduğu edebiyat sahasından eserlerle örneklendirilmiş olması, kuramların okurlar açısından anlaşılmasını ve işlevsel hale getirilmesini zorlaştıran bir unsur olmaktadır. Yukarıda belirtilmiş olan sıkıntı ve eksikliklerin giderilmesi için hiç kuşkusuz bu alanda yapılacak derli toplu bir çalışmanın ne denli önemli olduğu ortadadır. Dolayısıyla bu alanda yapılan çalışmaların değerinin büyüklüğü şüphesizdir.

Tam bu noktada böyle bir eksikliğin büyük oranda giderilmesini sağlayacak bir çalışmadan söz etmek mümkündür. Bugüne kadar Yeni Türk edebiyatı, Türk Dünyası edebiyatı ve Batı edebiyatı sahalarında yoğun çalışmaları olan ve bu alanlarda 40'ın üzerinde birbirinden değerli inceleme ve araştırma eserleri yayımlayarak sürekli yeni dikkatler ortaya koyan Prof. Dr. Ali İhsan Kolcu edebiyat kuramları sahasında da dikkatleri çeken "Edebiyat Kuramları: Tanım-Tenkit-Tahlil (Salkımsöğüt yayınevi, Erzurum, 2007, 496 s.)" adlı değerleri bir araştırmayı daha akademi dünyasına kazandırmıştır.

Prof Dr. Ali İhsan Kolcu'nun hazırlamış olduğu eser, yukarıda belirtmiş olduğumuz boşlukların ve eksikliklerin giderilmesi adına önemli bir çalışmadır. Bu eser bugün dünyada en fazla kullanılan 24 kuramın bir araya getirildiği bir başvuru kaynağıdır. Bu özelliğiyle tek başına bir başucu kitabı niteliği taşımaktadır. Çalışmada ele alınan kuramlar şunlardır:

Yansıtma Kuramı 1-2-3, Anlatımcı Edebiyat Kuramı 1-2, Marksist Edebiyat Kuramı, Duygusal Etki Kuramı, Alımlama Kuramı, Avangard Edebiyat Kuramı, Einfühlung (Özdeşleyim) Kuramı, Soyutlama Kuramı, Psikanalitik Edebiyat Kuramı, Fenomenolejik Edebiyat Kuramı, Ontolojik Edebiyat Kuramı, Varoluşçu Edebiyat Kuramı, Rus Biçimciliği, Yapısalcılık, Göstergebilimsel Edebiyat Kuramı, Postmodern Edebiyat Kuramı, Metinlerarasılık Kuramı, Yeni Tarihselcilik Kuramı, Feminist Edebiyat Kuramı, Hermenötik Edebiyat Kuramı, Açık Yapıt Kuramı.

Yukarıda saymış olduğumuz kuramların uygulanma şekillerinin örneklendirilmesi esnasında geniş bir metin yelpazesi dikkati çekmektedir. Örnek metinler yalnızca modern Türk edebiyatı sahasından seçilmemiştir. Yunus Emre' den Neşati'ye, Can Yücel'den Dertli'ye kadar pek çok sanatçının metinlerine rastlamak mümkündür. Neşati'nin bir gazelinin ele alınarak incelenmiş olması dikkat çekicidir. Bir divan edebiyatı

metninin modern kuramlara göre incelenmesi bu alandaki metinlere farklı ve alışılmadık bir bakışı ortaya koymaktadır. Bu yönüyle de çalışma divan edebiyatı metinlerine yeni bir bakış tarzını da getirmiştir diyebiliriz.

Eserde her kuram ayrı bir başlık altında tek tek ele alınmaktadır. Önce tanımı yapılarak kuramın özellikleri ortaya konmaktadır. Ardından bu kuram üzerine eleştiriler yapılarak iyi ve eksik yönleri dile getirilmektedir. Eserde yalnızca tanım ve bilgi vermek değil tenkide dayalı bir gözle kurama bakma da söz konusudur. Bu da kuramın daha iyi anlaşılmasını sağlamakta ve kurama farklı bir açıdan bakma imkânını okura vermektedir. Kuram hakkında gerekli bilgilerin verilmesinin ardından Türk edebiyatından alınmış olan örnek metinler üzerinde tanım ve tenkidi yapılan kuramın uygulaması ortaya konmaktadır. İnceleme için seçilen örnek metinler genellikle manzum metinlerdir. Bu şekilde titizlikle incelenen ve örneklenen kuram, okuyucunun zihninde rahatlıkla yer etmekte ve örneklendirmelerin edebiyatımızdan olması da uygulamaya konulması noktasında okuyucuya çok büyük bir yardımda bulunmaktadır. Eser bir kuram incelmesi olmasına rağmen yabancı terimler içerisinde sıkışıp kalmış anlaşılması güç bir anlatıma değil rahatlıkla anlaşılabilir ve zihinde yer edebilir bir anlatıma sahiptir. Bu özelliğiyle de okuyucu için büyük bir kolaylık ve anlaşılırlık sağlamaktadır.

Edebiyat Kuramları, bu kadar çok kuramın toplu olarak ele alındığı bir eser olması yönüyle bu alanda bir ilk ve temel eser olma özelliği göstermektedir. Nitekim tahlil bölümündeki metinlerin Türk edebiyatından seçilmiş olması hiç kuşkusuz çok önemlidir. Bu noktada gözden kaçırılmaması gereken önemli bir husus vardır. Ele alınan 24 kurama örnek bulmak elbette kolay bir iş değildir. Hatta birçok kuram için birden fazla örnek metin incelenmiştir. Bu, yazarın ne denli geniş bir metin hafızasına sahip olduğunun da bir göstergesidir.

Ayrıca eserde, Yeni Tarihselcilik, Avangard Edebiyat Kuramı, Soyutlama gibi Türkçe'de ilk defa tanım, tenkit ve tahlilleri ele alınan nazariyeler de mevcuttur. Bunun yanı sıra Türk Avangard Edebiyat Kuramı ve Soyutlama Kuramı gibi bölümler özgün biçimde ele alınmıştır.

Bu çalışma, kuşkusuz edebiyatımızda uzun yıllardır eksikliği hissedilen bir alanı büyük oranda tamamlayacak niteliktedir. Değerli hocamıza bu çok önemli çalışmasından dolayı teşekkürü bir borç biliriz. Her zaman olduğu gibi yeni dikkatlerle ortaya koyduğu nice değerli çalışmalarını merakla beklediğimizi buradan belirtmek isteriz.

ANADOLU YUNUS'TUR

Hadi ÖNAL
hadional23@gmail.com

"Gelin tanış olalım
İşi kolay kılalım
Sevelim sevilelim
Dünya kimseye kalmaz"

Biz de uyduk Yunus'un buram buram sevgi kokan bu çağrısına, düştük yollara. Vesile olmuştu Yunus gönüllü Sandıklı Kaymakamı Samet Erçoşkun bu çağrıya. Bir biz değildik yollarda. Can Azerbaycan'dan, Tataristan'dan, Anadolu'nun dört bir yanından sevgi akını vardı adeta Yunus'un adımladığı, soluduğu, Yunus kokan topraklara… Yunus gönüllü, Yunus erleri bir sevgi seli gibi akmıştı Sandıklı'ya.

Sandıklı, İç Batı Anadolu'da bir şirin ilçe; sessiz, sakin. Etrafı dağlarla çevrili… Bakmayın öyle sessiz ve sakin durduğuna. Türk coğrafyasında bir büyük yürektir Sandıklı. Yunus gibi bir canı siz de barındırsanız bağrınızda elbette mütevazılığın kalesi olurdunuz. "Beni bende demen; ben, ben değilim. Bir ben vardır bende benden içeri", diyen sözü mayalayarak öze yönelen, odunun dahi düzgününü yıllar yılı Taptuk'una taşıyan Yunus'un diyarı Sandıklı Anadolu Türk birliğinin kuruluşunda olduğu kadar kurtuluşunda da anahtar rol oynamış; 1176 tarihinde yapılan Miryekefelon Savaşı bu topraklarda yapılmış ve bu savaş sonunda Anadolu'nun tapusu alınmıştı. İstiklal Savaşı'nın en önemli bölümü olan Çiğiltepe, Kocatepe ve Tınaztepe muharebeleri bu topraklarda gerçekleştirilerek Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştu.

Yüzyıllardır Türk-İslam coğrafyasını süsleyen minarelerin âlemlerini bu şirin küçük ilçede imal edilir olması dahi başlı başına bir güzellik değil mi? Sandıklı'nın özellikleri bütün bunlarla da sınırlı değil. Allah'ın bir lütfu termal suları hatta çamuru ile de şifa dağıtır olmuş hasta bedenlere Sandıklı. İşte yine misyonuna uygun olarak sandığında özenle sakladığı iki büyük ilacını günümüz insanının ruhuna ve bedenine "şifa olur inşallah" diyerek sunan Sandıklı, kollarını kocaman açarak insana, insanlığa "gel" diyor. Ve biz de geliyoruz; sevginin deniz, güzelliğin umman olduğu, kelimelerin billurlaşarak kalplere dolduğu, sözün kıyama durduğu, Yunus'un şiir olup sindiği bu şirin ilçeye.

Takvim yaprakları 14 Mayıs 2010 gösteriyor. Gönül dünyamızın pınarı

Yunus Emre'nin izinden yürüyen Anadolu'muzun ve Türk dünyasının Yunus gönüllü erlerinin katılımları ile "Anadolu Yunus'tur" şiir şöleni düzenleniyor. Afyonkarahisar Valisi Haluk İmga, Afyonkarahisar Milletvekili Zekeriya Aslan, Sandıklı Kaymakamı Samet Ercoşkun, Sandıklı Belediye Başkanı İsmail Elibol, Türk dünyasından ve ülkemizin çeşitli illerinden gelen şair, yazar ve düşünce adamları, misafirler, konuklar, Sandıklılı ve çevresinden gelen vatandaşlar ve öğrencilerin katılıyorlar İstasyon Caddesi'nde başlayan Anadolu Yunus'tur sevgi yürüyüşüne. Yürüyüş hükümet konağının önünde son buluyor.

Kaymakam Samet Ercoşkun Atatürk Anıtı'na çelenk sunuyor. Ardından bu toprak için bu toprağa düşenler için saygı duşunda bulunuyor ve İstiklal Marşımızı huşu içerisinde söylüyoruz.

Gönlünü, kapısını insana ve insanlığa açan bu güzel, şirin ilçemizde düzenlenen "Anadolu Yunus'tur" şiir şöleninin açış konuşmasını Elazığ İl Kültür Müdürü Tahsin Öztürk yapıyor. Öztürk, "İnsanlık âlemine sekiz asır önce sevgi ve hoşgörü ile seslenen Yunus Emre'yi anlamamız ve anlatmamız gerekir. Günümüzde teknolojide hızlı gelişmeler karşısında insanlığın yaşadığı şaşkınlık ve insanlık onurunu çok acı bir şekilde zedelemekte, adeta bir makinenin dişlisi halinde getirilen insanlık ruhen ölmek üzeredir",diyor ve günümüz dünyasında azalan sevginin doğurduğu olumsuzluklara dikkat çekiyor.

Ankara'dan şölene katılan şair Ali Akbaş ülkemizin olduğu kadar bütün dünyanın da sevgiye ve hoşgörüye ihtiyacı olduğunu söylüyor.

Azerbaycanlı şair Zelimhan Yakup, Yunus'un doğduğu topraklarda bulunmaktan mutlu olduğunu vurgulayarak "Yunusu duyunca mesafelerin kısaldı", diyor sonra da etkileyici sesi ile Yunus'tan okuduğu şiirlerle tören alanını dalgalandırıyor adeta.

Belediye Başkanı İsmail Elibol; "Yunus Emre bizlere, birbirimizi sevmeyi, sevginin paylaşıldıkça çoğaldığını öğretti. Bizler şerefli Türk Milleti'nin birer ferdi olarak nasıl ki; Karacaoğlan da güzele duyulan hasreti, Mevlana da olgunluğu tatmışsak, Yunus Emre ile de sevmeyi ve bu sayede mutluluğun gerçek sırrına ermeyi öğrendik. Yunus'un olduğu yerde kavga değil, sevda; savaş değil, barış vardır.",diye başladığı konuşmasını "Yunus'u sahiplenmek bencillik değil Yunus'un cömertliğindendir. Yunus, sahiplenmekle tükenmez aksine daha da çoğalır.Asırlar boyunca Anadolu insanına yol gösteren, en zorlu günlerinde güç ve kuvvet veren Yunus Emre'nin asıl nerede olduğu değil, bizlerin Yunus 'un neresinde

olduğumuz önemlidir.Eğer bizler Yunus gibi,düşünebiliyorsak Yunus bizim içimizdedir.", diyerek sürdürüyor konuşmasını.

Sandıklı Kaymakamı Samet Ercoşkun:"Gerçek hayatı bilinmezlere karışan, ancak Anadolu insanının O'nu rüyalarında yaşatacak kadar benimsemesiyle, çok fazla yerde mezarı, makamı, efsanesi bulunan Yunus Emre, bu haliyle, rahmetli Ahmet Kabaklı'nın ifade ettiği gibi, 'iyice millileşmiştir'. Bir yönüyle Yunus Eskişehir'dir, Karama'dır, Erzurum'dur, Sandıklı'dır. Her şeyden öte Yunus Anadolu'dur, Anadolu Yunus'tur", diyor. "Anadolu'da kardeşliği perçinleme adına tarafımızı belli etmek istedik, duvarlar yapmaya değil köprüler kurmaya talibiz, istedik ki, ellerin yurdunda çiçekler açarken Anadolu'muzda fırtınalar esmesin. İstedik ki; dünya devletleri sınırları kaldırırken, bizim gönlümüze hudutlar çizilmesin. Gönüller yapmak, sevgi ekmek, işi kolay kılmak istiyoruz.", diye sürdürüyor konuşmasını.

Sandıklılılar olarak kendilerini çok şanslı hissetmeleri gerektiğini belirten Afyonkarahisar Milletvekili Zekeriya Aslan ise: Yunus Emre'deki insan sevgisinin temelinde Allah Sevgisi vardır. Çünkü Yunus insanda, 'Allah'tan gelip bedenleşmiş bir cevher, bir ruh olduğunu biliyordu. Öz ifadeyle 'Yaratılanı Yaratandan ötürü' seviyordu. Bizler kendimizi çok şanslı hissetmeliyiz. Çünkü Yunus bizimle, bizim şehrimizde, Sandıklı'da, burada, aramızda. Yunus Emre'nin Sandıklı'da olması bizim için gerçekten bir bahtiyarlık", diyor.

Vali Haluk İmga ise yaptığı konuşmasında: "Kültür dünyamızın eşsiz insanı Yunus Emre adına düzenlenen 'Anadolu Yunus'tur' şiir şölenleri ile Sandıklı ilçemiz bir defa daha Anadolu coğrafyasında yüklendiği misyonu yerine getirmektedir. Biliyoruz ki, Anadolu'muzun kadim şehirlerinden Afyonkarahisar'ın ve onun ilçesi olan Sandıklı'nın Anadolu'ya Türk kimliğini kazandırmak ve onu devam ettirmek gibi iki büyük başarıda imzası vardır. Nitekim Sandıklı ilçemiz ile Çivril ilçesi arasındaki topraklarda 1176 tarihinde yapılan Miryakefalon Savaşı ile Anadolu'nun tapusu alınmış ve yine İstiklal Savaşımızın en önemli bölümü bu topraklarda gerçekleştirilmiştir. Kısaca Sandıklı hem kuruluş, hem de kurutuluşumuzun sembol ismidir" diye başladığı konuşmalarını Sandıklı'nın Yunus Emre diyarı olarak bilindiğini: "O Yunus Emre ki; sevginin, kardeşliğin, dostluğun membaıdır. O Yunus Emre ki; 'Ben gelmedim dava için, benim işim sevi için, dostun evi gönüllerdir, gönüller yapmaya geldim' diyerek bugün sadece ülkemizin değil bütün dünyanın en çok ihtiyaç duyduğu sevgi ve insanı kucaklamayı gaye edinmiştir.",

diyerek sürdürüyor konuşmasını.

Tören, Sandıklı Kültür Varlıklarını Koruma ve Yaşatma Derneği Yaren Meclisinin gösterilerinin ardından Elazığ belediyesi halk oyunları ekibi ve Kürsübaşı konseri ile sona eriyor.

Öğlen sonu Başbakanlık Atatürk Kültür Merkezinin katkıları ile Park otelin konferans salonunda gerçekleşen :"Yunus Emre Sevgiye Adanmış Bir Hayat " konulu panelde Prof.Dr. Mehmet Akkuş, Prof.Dr.Kamil Veli Nerimanoğlu, Doç. Dr. Bayram Dalkılıç ve Mustafa Özçelik katılımcılara Yunus Emre'yi anlatıyorlar.

Akşam, yine Park otelin beş yüz kişilik konferans salonu tıklım tıklım. Yunus Emre Destanı'nı yazan Azerbaycanlı şair Zelimhan Yakup'un şiirlerle süslediği enfes konferansının ardından sazın ve sözün üstadı Ramin Karayev sahne alıyor.

Günün son etkinliği Üsküdar Musiki Cemiyeti'nin sunduğu "İlahilerle Yunus Emre Konseri" oluyor. Kudumda, Engin Baykal; Neyde, Can Gülbal; Kanunda, Alper Akaryıldız; Tanburda, Hulusi Babalık'ın yer aldığı sazende ekibine Hafız Kadir Konya, Hafız İdris Erdem, Hafız Ramazan Kutlu, Hafız Ahmet Uzunoğlu eşlik ediyor. Hafızların okuduk-ları her biri ayrı güzellikteki Yunus ilahileri ile dinleyenler adeta mest oluyorlar.

14 Mayıs'ı 15 Mayısa bağlayan gece kafamızda ve yüreğimizde Yunus odalarımıza çekiliyoruz. Yarına- yeni bir güneyine Yunus'u solumaya uyanacağız.

…

"Elif okuduk ötürü
Pazar eyledik götürü
Yaratılanı severiz
Yaratan'dan ötürü"

Yunus'un asırlar öncesinden sabaha gözlerin açtığı topraklarda uyanmanın lezzeti bir başka. Anadolu Yunus'tur şiir şöleninin ikinci günündeyiz. Gönül heybelerimiz sevgi dolu. Okullara gideceğiz.

Kendilerini Hazar Şiir Akşamlarından tanıdığımız Simav Şiir Günlerine yüreğini koyan bilgili, deneyimli, Yunus gönüllü Kaymakam Samet Erçoşkun zamanı doğrusu iyi değerlendirmiş. Okullarını ziyaret edeceğimiz müdürler araçları ile gelmişler. Üçer kişilik gruplar halinde Sandıklı okullarına dağılıyoruz.

Benim grubumda üç can var. Gümüşhane'den Yunus'un çağrısına koşan Talat Ülker, Ağrı'dan Yaşar Bayar ve Elazığ'dan Hüseyin Gazi Orhan.

Okul kapısında ellerinde çiçekleri ile gül yüzlü öğrencilerle öğretmenleri karşılıyorlar. Kız Meslek Lisesinin çok amaçlı salonu yok. Hemen yanı başımızdaki okulun salonunu gidiyoruz. Çocuklar ayakta alkışlıyorlar bizi. Yerlerimizi

alıyoruz ve heybelerimizdeki Yunus'u paylaşıyoruz bu aydınlık yüzlerle. Şiirler okuyoruz. Sorular soruyorlar öğrenciler. Öğrencilerin arasından bir şair keşfediyoruz. O da şiirini okuyor bize. Zaman su gibi dakikaları tutmak ne mümkün… Bugün Cuma, Yunus'un dizlerini değdiği topraklarda biz de kıyama duracağız.

Cuma namazını Hüdai Kaplıcası Camiinde kılıyoruz. Burada her yer şifa, yer yer kaplıca. Anadolu Yunus'tur şiir şölenine katılanlara Kaplıca İşletme Genel Müdürü Ali Tuncay kaplıcalar hakkında bilgi veriyor.

Sırada Yunus Emre'nin mezarını ziyaret var. Yunus Emre'nin ülkemizin pek çok yerinde mezarı var. 13.yüzyılın ortalarında dünyaya gelen 14. yüzyılın ilk çeyreğinde Osmanlı İmparatorluğunun filizlenmeye yüz tuttuğu yıllarda yaşayan bu sevgi ereninin Eskişehir'in Mihalıççık ilçesine bağlı Sarıköy'de; Karaman'da Yunus Emre Camii avlusunda; Bursa'da; Aksaray ile Kırşehir arasında; Ünye Kula ile Salihli arasında Emre Sultan köyünde; Erzurum, Duzcu köyünde; Isparta'nın Gönen ilçesinde; Sivas yakınında bir yol üstünde. Ayrıca Tokat'ın Niksar ilçesinde mezarları var. Ancak önemli olan Yunus'un mezarının bulunması değil; önemli olan Sandıklı Belediye başkanı İsmail Elibol'un'da gayet veciz ifade ettiği: "Yunus Emre'nin asıl nerede olduğu değil, bizlerin Yunus 'un neresinde olduğumuz önemlidir. Eğer bizler Yunus gibi, düşünebiliyorsak Yunus bizim içimizdedir"

Evet, eğer biz Yunus gibi nefsimizi irademizin potasında eğitmiş kire, kine kötülüğe set çekmiş; kavgayı, hamlığı, riyayı düşman bellemiş; gösterişi, şekilciliği kendimizden uzak tutmuşsak; gerçeğe hakka yönelmişsek " ilim ilim bilmektir / ilim kendin bilmektir/ sen kendini bilmezsen/ ya nice okumaktır." Diyerek kendimizi bilmişsek Yunus bizim içimizdedir.

Yunus'un yaşadığı ve türbesinin bulunduğu Çay Köyü, Sandıklının bir mahallesi olmuş. Çay Köyü mahalle olunca adını da değiştirmiş Yunus Emre Mahallesi koymuşlar. Keşke Çay kalsaymış...

Burada- Yunus'un mezarı başında- yapılan törende ilk konuşmayı Yunus Emre ve Hocası Taptuk Emre Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği Başkanı Recep Dişli yapıyor. Dişli: "Her şeyin özünde sevgi vardır. Güzellik sevgidedir. İnsana, insan gözü ile sevgi ile bakabilirsek çözemeyeceğimiz düğüm kalmaz", diyor. Azerbeycan'dan gelen şair Zelimhan Yakup'un şiirli, içli ve duygu dolu konuşmasının ardından Şair Rıdvan Çongur ve Mehmet Çetin Yunus'u Yunus'tan okuyorlar. Sandıklı Kültür Varlıklarını Koruma ve Yaşatma Derneği yarenleri tarafından seslendirilen şiirler ve ilahilerden sonra Kuranı

Kerim okunuyor dua ediliyor. Ardından Yunus Emre Mahallesi kadınlarının hazırladığı gözleme ve ayrana ilaveten Sandıklı Belediyesi tarafından yaptırılan helva katılımcılara ikram ediliyor. Yunus Emre'nin mezarı ziyaret edilir de şeyhi, hocası Tapduk'un mezarı ziyaret edilmez mi? Tapduk Emre'nin kabri Yunus'un kabrine uzak değil.

Ne demişti Cemil Meriç: "Gül ıtriyle selâmlar sabahı, şair yaratır. Pınar hangi susuzlukları giderdiğinin farkında mı? Güneş sarayları da aydınlatır, kulübeleri de. Öyle seveceksin ki kelimeleri, yalnız senin için raks edecekler. Kelimeler de bütün sevgiler gibi kıskanç. Senin olmalarını istiyorsan, onların olacaksın, yalnız onların.", demişti ya şimdi sırada duygu yoğunluğunun pişirdiği, sevgi yağmurunun tatlandırdığı şiir var. Yunus'u okuyacaklar Yurtdışından ve ülkemizin dört bir yanından Anadolu Yunus'tur Şiir Şölenine katılan şairler. Kimler yok ki: Bahaettin Karakoç, Yahya Akengin, Ali Akbaş, Zelimhan Yakup, Çulpan Zaripova, Günerkan Aydoğmuş, Fazıl Ahmet Bahadır, İsmet Bora Binatlı, Bahtiyar Aslan, Rıza Akdemir, Rıdvan Çongur, Ali Küçük, Mevlüt Uluğtekin Yılmaz, İlter Yeşilay, Talat Ülker, Nuri Parmaksız, Gazi Özcan, İbrahim Yavuz, Mithat Yılmaz, Mehmet Emin Ulu, Mehmet Kara, Harun Yavruoğlu,Yasin Mortaş, İsmail Özmel, Muharrem Kubat, Şükrü Baş, Ahmet Otman, İsmail Göktaş, Mine Bahçeci, Levent Topludal, Hanifi İspirli, Yaşar Bayar, Yurdal Demirel, Ali Akçeken, Mahir Gürbüz ve ben Hadi Önal…

Düşlerin güneşle gülüştüğü, sevginin sevdayla demleştiği, ruhların bir büyük rüyada buluştuğu, Türk dilinin billurlaşıp bayraklaştığı, özlemlerin selamlarla sarmaştığı, Türk dünyasından ve Anadolu'dan selam getirmişlerdi Yunuslarına.

Programa biraz ara verilsin de nefeslenelim diyoruz; ne mümkün sırada Türkiye'nin yakından tanıdığı iki billur ses Kültür ve Turizm Bakanlığı Halk Müziği Sanatçıları Zülfü Demirtaş ile Hasan Öztürk var. Biri birinden güzel türkülerle Anadolu Yunus'tur Şiir Şölenine renklendiriyorlar. Ardından "Konsun şamdanlara mum /Olsun ergenler sıra/ İnsin davula tokmak/ Başlasın çaydaçıra diyor program sunucuları Sandıklı Anadolu Lisesi Türk dili Edebiyatı öğretmenleri Yunus yüzlü Zeynep Altıntaş ile Fethi Yeşimleşe ve Çaydaçıra ile birlikte Elazığ Belediyesi Halk oyunları gösterisine başlıyor. Nihat Kazezoğlu ile Hasan Taydaş sahne alıyor ve Doğu Anadolu'yu- Harput'u Batı'ya taşıyorlar.

Vakit gece yarısını çoktan geçti. İnsan ruhu sevdikleri ile beslenince bedenin yorgunluğu pek de hissedilmiyor.

…

Anadolu Yunus'tur Şiir Şölenin son günü, bugün. Reşadiye Köyü'nde kahvaltı yapacak sonra da Anadolu Selçuklu Sultanı II. Kılıç Arslan ile Bizans imparatoru Manuel Komnenos arasında 17 Eylül 1176 tarihinde gerçekleşen Miryakefalon Savaşı ile Anadolu'nun tapusunun alındığı yöreyi Sandıklının en yüksek yeri olan Akdağ'dan kuşbakışı seyredeceğiz.

Akdağ,2449 metre yükseklikte; Afyonkarahisar'ın Sandıklı ve Dinar ilçeleriyle Denizli'nin Çivril ilçeleri arasında, çevresi, etekleri ormanlık bir dağımız. Yaylaları, çeşmeleri, yaban geyikleri, yılkı atları ve Tokalı kanyonu ile bir doğa harikası. 1984 yılından beri Milli park olarak korunma altına alınmış.

Sandıklı Kaymakamı Samet Ercoşkun, Sandıklı Belediye Başkanı İsmail Elibol, Sandıklı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürü Şuayip Binbir, Eski Sandıklı Mal Müdürü Bülent Oğraş, Ziraat Odası Başkanı Süleyman Yıldız ve "Anadolu Yunus'tur" şiir şöleninin davetlileri; şair ve yazarlardan meydana gelen kafile; Saat 10.00'da Reşadiye Köyündeyiz. Köy konağında Reşadiye Köyü halkı tarafından hazırlanan sofrada sabah kahvaltısı yapıyoruz. Reşadiye Köyü Muhtarı Hasan Çalışkan'dan köy hakkında bilgi alıyoruz. Muhtar Çalışkan: Reşadiye köyü sakinlerinin 'Bulgaristan'dan 1908 yılında göç ettiklerini, Sultan Reşat zamanında bu köye iskan edildiklerini anlatıyor. Bu sebeple de köy, adını Sultan Reşat'tan aldığını söylüyor. Köyün geçiminin hayvancılık, tarım ve inşaat ile sağlandığını da ilave ediyor.

Akdağ'a çıkarken yol üzerinde bulunan ve gürül gürül akan bir çeşmeden su içiyoruz. Sorkun Belediye Başkanı İlyas Arısoy çevre hakkında bizleri bilgilendiriyor. Akdağ'da yılki atlarının, kurtların ve çakalların olduğu söylüyor; çok eski zamanlarda ayıların da olduğu; ama 1970'li yıllarda çıkan yangın sonucunda ayı nesillerinin tükendiği ifade ediyor.

Kafile Akdağ'ın doruk noktasına yakın yerde bulunan bir ardıç ağacının gövdesinden fışkıran suyu görünce duruyor. Sorkun'un eski belediye başkanı Ali Gökdemir; ardıç ağacının gövdesinden akan suyun efsanesini anlatıyor. Yer güzel, hava berrak; ormanın mis gibi. Bol oksijeni de çekince ciğerlerimize geriye ne kalır, türkü söyleyip halay çekmek değil mi? Eh biz de onu yapıyoruz.

Akdağ iniş sırasında "Kasap Çam"' adı verilen ve nasıl devrildiği bilinmeyen kocaman çam ağacının yanı başında duruyoruz. Devrik çam hakkında bilgi veren Sorkun'un eski Belediye Başkanı Ali Gökdemir: Bu çamın yaklaşık 4, 5 asırlık olduğunu, 2008 yılında devrildiğini, çamı orman işletmesinden satın aldıklarını. Sorkun'un girişine dikmeyi düşündüklerini söylüyor.

Dağ havası ya acıktık. Sorkun piknik alanında mangalları yanar görünce daha da çok hissediyoruz açlığımızı. Sandıklı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ile Sorkun Belediyesi'nin ortaklaşa düzenledikleri yöresel hamur işleri ile mangalda sucuğu Yunus ikramı olarak görüyoruz.

Sorsalar Anadolu Yunus'tur Şiir Şöleninin sizde bıraktığı en güzel izlenim nedir diye. Şüphesiz Anadolu insanda, insanın yaşadığı derim. Sevgisiyle, hoşgörüsüyle, ikramı ile gönül kapısını açması ile yarenleri ile Akşam Sandıklı Kültür Varlıklarını Koruma ve Yaşatma Derneği Yaren Meclisinin gösterisi vardı. Kökleri Orta Asya'ya dayanan, Ahilik teşkilatının bir uzantısı olan Yaren Meclislerinin insan yetiştirme; insanı hayata hazırlama; toplumsal düzeni ve güvenliği sağlama gibi görevlerinin olduğunu; yarenlerinin birbirlerine "Taşları, kurşunla kenetlenmiş duvarlar gibi saf bağladıklarını biliyordum; ama Yaren Meclislerinin asırların imbiğinden süzülen Türk kültürünü bu denli dolu dolu yaşadıklarını ve yaşattıklarını bilmiyordum. Gülerken düşünmenin, düşünürken millet olma şuuruna ermenin, eğlenmenin, eğlenirken mensubiyet duygusunun geliştirmenin ve iyi ki bu milletin bir ferdiyim demenin, Bu duygu ile eşsiz bir ruha yükselmenin bu meclislerde böylesine aşılandığına ilk defa şahit oluyordum.

Birliğin, dirliğin ve diriliğin bir arada ve yoğun bir biçimde yaşandığı Yaren Meclisinden aldığım yüksek zevki kelimelerle anlatmam mümkün değil. Evet, belki hayatımın en uzun gülmesini yaşamıştım sergilenen oyunlarla. Katıla katıla gülmüştüm mide kaslarımın ağrısına aldırmaksızın; ama bir o kadar da bu toprakların insanı olmanın yüceliğini hissetmiştim. Yarenin, bizim dünümüz değil günümüz ve düğünümüz olduğunu görmüş yarınlarda yaşatmamızın da şart olduğuna inanmıştım. Sağ olsunlar.

Ve Anadolu Yunus'tur Şiir Şöleninin finali…

Sahnede Türkülerin efendisi Esat Kabaklı var. Sazın ve sözün ustası bir can… Mızrabını her dokundurdukça sazının teline yürekler hopluyordu yerlerinden. Nameler, coşkun akan bir ırmağın çağıltısıydı adeta. Gür ve ahenkli… Gönül gündemindeki duygularla söylenen türküler örtüşünce; güzellik, yağmur öncesi şimşeklerin aydınlattığı gökyüzünden yıldız olup akıyordu sevenlerini yüreklerine…

Ve alkışlar, alkışlar alkışlar…

Alkışlar; bu büyük organizasyonu gerçekleştiren Sandıklı Kaymakamı Samet Erçoşkun için. Alkışlar; Sandıklı Belediye Başkanı İsmail Elibol için. Alkışlar Sandıklı Kültür Varlıklarını Koru-

ma ve Yaşatma Derneği Yaren Meclisi için, Alkışlar; gönül dünyamızın mimarları Yunus gönüllü şairler: Bahaettin Karakoç, Yahya Akengin, Ali Akbaş, Zelimhan Yakup, Çulpan Zaripova, Günerkan Aydoğmuş, Fazıl Ahmet Bahadır, İsmet Bora Binatlı, Bahtiyar Aslan, Rıza Akdemir, Rıdvan Çongur, Ali Küçük, Mevlüt Uluğtekin Yılmaz, İlter Yeşilay, Talat Ülker, Nuri Parmaksız, Gazi Özcan, İbrahim Yavuz, Mithat Yılmaz, Mehmet Emin Ulu, Mehmet Kara, Harun Yavruoğlu, Yasin Mortaş, İsmail Özmel, Muharrem Kubat, Şükrü Baş, Ahmet Otman, İsmail Göktaş, Mine Bahçeci, Levent Topludal, Hanifi İspirli, Yaşar Bayar, Yurdal Demirel, Ali Akçeken, Mahir Gürbüz için. Alkışlar; Kültür ve Turizm Bakanlığı Halk Müziği Sanatçıları Zülfü Demirtaş ile Hasan Öztürk için. Alkışlar; Elazığ-Harput mahalli sanatçıları Nihat Kazezoğlu, Hasan Taydaş için. Alkışlar; İlçe Milli Eğitim Müdürü Cevdet Bulut, İlçe Milli Eğitim Şube Müdürleri Ufuk Tabaş ve İsmail Sarıcıyıl için. Alkışlar; Sandıklı ilk ve orta öğretim kurumlarında görev yapan Anadolu Yunus'tur Şiir Şölenini görev alan okul müdürleri: İbrahim Eroğlu, Ahmet Özbayram, Metin Tuncer, Adem Gülpınar, Şevket Koçhisarnazik, İsmail Kor, Özlem Çabukel, Mehmet Ürkmez, Azmi Zorlu, Ahmet Ilkın, Muzaffer Görgün, Erol İleri, Hasan İnam, Mehmet Demirel, Refik Akçin, Osman Ulusoy, Abdullah Korkmaz, Mustafa Erdoğan, Mehmet Gönen, Ali Aktaş, Mehmet Aycan için, Alkışlar; Yunus Emre Mahallesi kadınları için, Alkışlar; Prof. Dr. Mehmet Akkuş, Prof. Dr. Kamil Veli Nerimanoğlu, Doç. Dr. Bayram Dalkılıç ve Mustafa Özçelik için. Alkışlar; Engin Baykal, Can Gülbal, Alper Akaryıldız, Hulusi Babalık ve Hafız Kadir Konya, Hafız İdris Erdem, Hafız Ramazan Kutlu, Hafız Ahmet Uzunoğlu için. Alkışlar; Kaplıca İşletme Genel Müdürü Ali Tuncay için. Alkışlar; Yunus Emre ve Hocası Taptuk Emre Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği Başkanı Recep Dişli için. Alkışlar; Yunus Emre Mahallesi kadınları, Reşadiye Köyü ve Sorkunlu kadın analar için. Alkışlar; Reşadiye Köyü Muhtarı Hasan Çalışkan için, Alkışlar; Sorkun Belediye Başkanı İlyas Arısoy ve eski belediye başkanı Ali Gökdemir için. Alkışlar; Sandıklı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürü Şuayip Binbir için. Sandıklı Anadolu Lisesi Türk dili Edebiyatı öğretmenleri Yunus yüzlü Zeynep Altıntaş ile Fethi Yeşimleşe için.

Ve alkışlar, Anadolu Yunus'tur Şiir Şöleninin en büyük destekçisi olan; tertibi, düzeni, temizliği kadar güler yüzlü personeli ile katılımcılardan yüz üzerinden yüz puan alan Park Otel sahibi, yöneticisi ve çalışanları için.

Ve de alkışlar gönlü Türk dünyası kadar geniş Muhammet Şener Bulut için.

NASREDDİN HOCA

Ömer AYDOĞAN *
aydogan1299@hotmail.com

Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'nun öğrencisi ve meslektaşı Prof. Dr. Ali Berat Alptekin ile ortak imzalı olarak hazırlamış oldukları "Nasreddin Hoca" adlı eser 2009 yılında Atatürk Kültür Merkezi tarafından yayımlandı. Geçtiğimiz günlerde de kitaplığımdaki yerini aldı. Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'nun Akçağ tarafından yayımlanan "Nasreddin Hoca Fıkralarından Seçmeler" kitabı ile yine aynı yayınevi tarafından yayımlanan Prof. Dr. Ali Berat Alptekin Hoca'yla ortak imzalı hazırlamış oldukları "Halk Şiirinden Seçmeler"i Konya'da eğitim gören bir dostuma imzalatması için vermiştim. Saygıdeğer Hocam Prof. Dr. Saim Sakaoğlu bu iki eseri imzaladıktan sonra "Nasreddin Hoca"yı da imzalayarak hediye etmiş. Geçtiğimiz günlerde ise bu eşsiz eserler kitaplığımdaki yerini aldı. "Nasreddin Hoca"nın kapağını açtığımda gördüğüm yazı ise oldukça manidardı:

"Sevgili Ömer,

Fıkra Hocamızın değil ama ben yine de yazıyorum.'Doğuran Kitap'la gözlerinden öperim.

Konya, 01.03.2010

İmza."

Nasreddin Hoca'ya ait olduğunu zannettiğimiz "Doğuran Kazan" fıkrasında olduğu gibi, imzalatmak üzere göndermiş olduğum iki mükemmel eser âdeta doğurmuş, üç adet olarak dönmüştü bana. Böylece kitaplığıma önemli bir eser daha katılmış oldu.

Nasreddin Hoca'yı ilkokula başlamadan önce eşeğe ters binmiş minyatüründen ve büyüklerimden dinlemiş olduğum fıkralardan hatırlıyorum. Parayı Veren Düdüğü Çalar, Ye Kürküm Ye, İpe Un Serdim, Doğuran Kazan, Ya Tutarsa? , Yorgan Gitti Kavga Bitti ilk anımsayabildiğim fıkralardan sadece birkaçı. Gerek büyüklerimizden, gerek ilkokul kitaplarımızdan bu fıkraların Hocamıza ait olduğunu öğrenmiştik. Oysaki yanılmışız. Ye Kürküm Ye, Doğuran Kazan ve Ya Tutarsa? gibi fıkralar Hoca'nın değilmiş. Bu yanılgımızın farkına ise ancak üniversite sıralarında varabilmiştik. Bu yanılgılar insanımızın dağarcığında ne acıdır ki, daha da genişleyerek hâlâ devam ediyor. İnşallah bu eser sayesinde yeni nesil yanlış bilgilerle Nasreddin Hoca'yı ve fıkralarını tanımamış olacak.

Yanlış tanıyanlar ise en kısa zamanda dağarcıklarındaki bilgi kirliliğini böylece temizlemiş olacaklar.

Bu eser, ***Ön Söz'***ün dışında ***Dokuz Bölüm*** ve ***Ekler***'den ibarettir:

Birinci Bölüm' de Nasreddin Hoca'nın yaşayıp yaşamadığı konusuna dokunulmuş olup bu konudaki değişik görüşlere yer verilmiştir. Böylece Nasreddin Hoca'nın yaşamadığını ileri sürenlerin görüşleri de Türk okuyucusuyla paylaşıldıktan sonra Nasreddin Hoca' nın yaşadığı yönünde düşünce belirtilmiştir.

İkinci Bölüm' de, "Belgelerin Işığında Nasreddin Hoca" adında bir başlık açılarak belgelerin ışığında Nasreddin Hoca ve ailesiyle ilgili görüşlere yer verildikten sonra Nasreddin Hoca'nın tarihî kişiliği hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca Nasreddin Hoca fıkralarının manzum ve mensur olarak yayımlandığı kaynaklar hakkında da bilgilere yer verilmiştir.

Üçüncü Bölüm' de ise, Nasreddin Hoca'nın hayatı ve yakınları konusu tartışılmış olup Nasreddin Hoca'nın şairliği, masal kahramanlığı ve eğitimciliği konuları ele alınmıştır. Eskişehir ilimizin Sivrihisar ilçesinin Hortu köyünde 1208 yılında doğan, 1284'te de vefat ettiği kabul edilen Nasreddin Hoca'nın dışında diğer Nasreddin Hocalar konusuna da değinilerek Kastamonulu, Kayserili, Akşehirli, Sivrihisarlı, Isfahanlı, Azerbaycanlı, Buharalı Nasreddin Hocalar ile Ahi Evren Şeyh Nasirü'd-din Mahmud hakkında bilgiler verilerek okuyucular aydınlatılmıştır.

Dördüncü Bölüm, "Dünyada Nasreddin Hoca" başlığıyla verilerek Türk dünyasında ve diğer ülkelerde Nasreddin Hoca ile ilgili yapılan çalışmalar konusuna yer verilmiştir.

Beşinci Bölüm' de Nasreddin Hoca fıkralarının nazma çekilmesi konusuna dokunulmuştur. Güvâhî, Taşlıcalı Yahyâ, Nev'izâde Atâyî, Ataşzâde Mehmet İzzet Paşa, vb. şairlerle konuya ilgi duyan birkaç araştırıcının görüşleri tartışılmıştır.

Altıncı Bölüm, "Nasreddin Hoca Fıkralarının Özellikleri" başlığıyla verilmiştir. Bu bölümde, Nasreddin Hoca fıkralarının özellikleri ile Türkiye Türk'ü araştırıcılarının bu konudaki görüşleri tartışma konusu edilmiştir.

Yedinci Bölüm'de Nasreddin Hoca fıkralarındaki atasözü ve deyimler konusuna değinilmiştir. Ziya Gökalp, Nail Tan, Naile Hacızâde, Adnan Karaismailoğlu, Ahmet Demirtaş, vb. araştırıcıların bu husustaki çalışmalarından bazı örneklere yer verilmiştir.

Sekizinci Bölüm' de Nasreddin Hoca fıkralarından seçmelere yer verilmiştir.

Hoca'ya ait olan fıkralar, Nasreddin Hoca adına bağlanarak anlatılan fıkralar ile dinî, ahlâkî açıdan Nasreddin Hoca'ya uymayan, Nasreddin Hoca-Timur ilişkisini konu alan fıkralar ile Nasreddin Hoca'dan önce de anlatılan fıkralar konusuna dokunulmuştur. Bu bölümde, Nasreddin Hoca'ya bağlı olarak anlatılan 210 fıkra metnine yer verilmiştir.

Dokuzuncu Bölüm' de ise Nasreddin Hoca ile ilgili yayınlar konusuna dokunulmuştur. Konuyla ilgili olarak bibliyografyalar, yazmalar, basma Nasreddin Hoca kitapları, makaleler, üniversitelerde hazırlanmış olan tezler, farklı alfabe ve eski dillerde basılmış yayınlar ile dergi ve gazete özel sayıları ve eklerine yer verilmiştir. Bu eser, yararlanılan kaynaklar ve ekler ile tamam-lanmıştır.

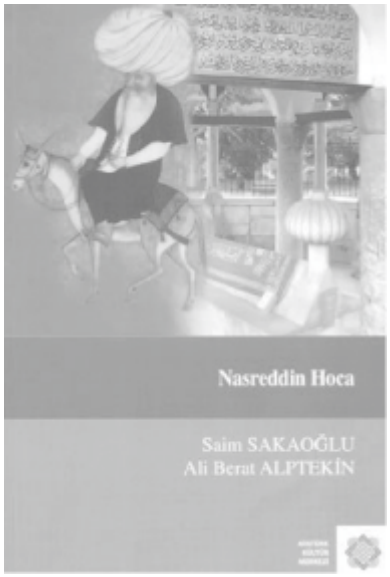

Burada kısaca tanıtmaya çalıştığım bu güzide çalışma "Nasreddin Hoca" ile ilgili olarak yüzyıllardır yapıla gelmiş olan çalışma ve faaliyetleri, çeşitli kaynaklara dayanarak günümüz insanına ve gelecek nesillere Nasreddin Hoca sevgisini vermeyi amaçlamaktadır. Nasreddin Hoca fıkralarının özellikleri verilerek, günümüz insanının ve yarınlarımızın gerçek Nasreddin Hoca fıkralarının farkına varması hedeflenmektedir. Prof. Sakaoğlu ve Prof. Alptekin, kendilerinde var olan Nasreddin Hoca birikimlerini kendilerine özgü tespit, yaklaşım ve yorumlarla hiç esirgemeden cömertçe sunmuşlardır. Şimdiye kadar Nasreddin Hoca ile ilgili yapılmış olan bütün çalışmalar tasnif edilerek bir araya getirilmiş, Nasreddin Hoca ve fıkralarıyla ilgili birçok bilinmeyen gün yüzüne çıkartılmış, bu hususta hafızalarda yer etmiş bilgi kirlilikleri de temizlenmeye çalışılmıştır. Bu yönüyle bu çalışmanın yeni araştırıcıların ve Nasreddin Hoca sevdalılarının el kitabı olduğu kanaatindeyim. Bizler hocalarımıza ne kadar teşekkür etsek azdır.

Değerli bilim adamları, örnek eğitimciler, çalışmayı şiar edinen Saygıdeğer Hocalarım Prof. Dr. Saim Sakaoğlu ve Prof. Dr. Ali Berat Alptekin'e Nasreddin Hoca'nın aziz hatırasına yakışır güzellikte hazırlamış oldukları bu mükemmel eser için çok teşekkür ediyor, kendilerini yürekten kutluyorum. Kıymetli Hocalarımızdan daha nicelerini beklediğimizi de belirtmek isteriz.

* Selçuk Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Mezunu

KAZAKİSTAN İZLENİMLERİ

KAZAKİSTAN'IN 40 KM UZAĞINDA BİR KÖYE YOLCULUK

KAZAKİSTANDA AHISKALI OLMAK

Enver KAPAĞAN

Kazakistan'a ilk vardığımızda bu topraklarda yaşayan insanların Anadolu insanından çok da farklı bir kişiliğe sahip olmadıklarını anlıyoruz. Çünkü insanlar çok misafirperverler ve güven olgusu kalplerinden hiç silinmemiş. Onların ne dediğini anlamasanız da onlar sizi anlamak için ellerinden geleni yapıyorlar ve bir taksiye bindiğinizde kesinlikle sizi fazla gezdirme gibi bir huyları yok. Yani siz ne kadar güven verirseniz karşılığında o kadar güven buluyorsunuz. İnsanlarda müthiş bir şekilde filizlenen bir kazak bilinci var. Bazı yerlerden bir şey istediğinizde herkes Rusça bildiği halde size cevap vermeyenler olabilir. Bir arkadaşım Rusça kontör isteyince Kazak kız, ona kazakça istersen veririm yoksa gider başka yerden alırsın dedi ve kontörü Kazakça isteyince aldı. Veya hastanede bir doktor bir kazak arkadaşıma 100 yıl başkasını konuştuğumuz yetti artık kendimizi konuşalım mı demişti; arkadaşımın yüzünü görmeliydiniz. Çalıştığım kızlar pedagoji üniversitesinde öğretim üyelerinden öğrencilerine kadar herkes Kazakçaya çok değer vermekte ve Kazakçanın, Rusçasının baskısından kurtulmasını en büyük bayram olarak görmektedirler. Bana çok defa biz Türkçe ile aynı geçmişi paylaşan aynı aile fertleri olduklarını insanlarımıza anlatmalıyız çünkü 200 yüz yıl bu bağı koparmaya çalıştılar. Bu sebeple şimdi bazı sıkıntılar mutlaka olacaktır. Fakat bunu aşmak biz eğitimcilerin elindedir. Yani sadece insanlar sizin samimi olmanızı ister. Sizler onlara tebessüm ederseniz onlar kahkahayla karşılık verecek kadar gülmeye hasret kalmışlar. Gece saat 2 de İstanbul'da dışarıda gezmek ne kadar güvenli bilmiyorum fakat Almatı gibi bir kente gecenin herhangi bir saatinde ve herhangi bir sokağında gezebilirsiniz. Hangi kapıya giderseniz gidin Türkiye'den geliyorum dediğinizde (işçi değilseniz) bütün kapılar sizlere açılır ve siz oranın baş konuğusunuz. (maalesef bir zaman işsiz güçsüz hayattan bir beklentisi olmayıp buraya gelen bir kısım insanımız her şeyi ile onlara güvenen insanların güvenini derinden sarsmışlar Kazaklar bunu hala anlayamadıklarını söylüyorlar. Gelen herkesi tenzih ediyor yapmayanların

affını diliyoruz çünkü sıkıntı çıkaranların sayısı az olsa da kötü işlerin namı çabuk yayılır misali bazı insanlarımız efsane haline gelmiş). Yaşlılara kadınlara ve çocuklara bu kadar değerin verildiği başka bir yer var mıdır bilmiyorum. Parklarla örülmüş bir şehir görmek isteyen varsa mutlaka buraları ziyaret etmelidir. Allah'ın rahmetini esirgemediği bir şehir en az iki günde bir yağmur yağar. Yolların ızgara gibi yapıldığı bir şehir kayserinin caddelerinden daha geniş ve iç açıcı caddeler sizi karşılarken pazarlarda Türkiye'den farksız insan manzaraları var.

Kısaca biz Almatı'ya vardıktan sonra çevreyi ve insanları biraz tanıdıktan sonra Türkiye'den gelen bazı girişimcilerin buralarda ilim vakıfları kurduklarını ve bu vakıflarla Türkiye ile Kazakistan arasında bir kültür bağı kurmaya çalıştıklarını öğrendik bunun üzerine bu insanlarla tanışmaya karar verdik.

Yıllar önce Türkiye'ye göç eden Kazak vatandaşlar bağımsızlıktan sonra yine ata topraklarına dönüp burada Türkçe eğitim veren bir kuran kursu ve Ahmet Yesevi ilim ve Kültür vakfını kurmuşlar bir vesile ile Ahmet Yesevi ilim ve Kültür vakfına gittik. Yüzlerindeki tebessüm kadar güzel ve sıcak bir ilgi ile karşılandık hele bir de Türkiye'den yeni geldiğimizi söyleyince ortam daha da sıcak bir havaya büründü. Uzun bir sohbetten sonra bizi kuran kursuna davet ettiler çünkü Türkiye'yi çok anlatıyoruz öğrencilerimiz sizi görürse sevinirler dediler. Biz de memnuniyetle kabul ettik ve Mustafa arkadaşımla Almatı'nın 40 km uzağındaki kasabaya gitme gönünü kararlaştırdık. Almatı'daki 4 aylık hayatımın en duygusal ve farklı gönlerimden birini yaşayacağımı hiç düşünmeden ilk salı günü yola çıktık bir araba durdurduk, binip selamlaştık biz Kazakça selamlaşırken onlar bizim şivemizi hemen çözüp Erzurum şivesi ile selamımızı aldılar ve isimlerini aldık. Hamit ve Ali bunlara Türkiye'den geldiğimizi söyler söylemez ikisinin de gözlerinin ıslandığını gördük. Bize siz hiç konuşmayın çünkü biz sizi tam 65 yıldır özlemle bekledik ve içimizi dökmek istiyoruz dediler. Buradan itibaren onların ağzından dökülen incileri sizlere sunmak istiyorum. Önce Hamit başladı bir Tiflis Türkü II. Dünya savaşında babası savaşta iken sürgün başlar ve gelirlerken yollarda trenler 30 ar vagon her köyde bir vagon boşaltılır bu vagonların bazılarında kardeşler ayrı düşer bazı da analar evlatlardan ayrı düşer ses çıkaranlar da tek başlarına bir yere bırakılır ve bunların bırakıldıkları yerlerden ayrılmaları yasaklanır Hamit'in annesi ve 1 kardeşi Çimkent'in bir köyüne kendisi de dayıları ile Almatı'ya düşer fakat babası askerden gelir ve bunları Tiflis'te bulamayınca aramaya başlar Kırgızistan ve Özbekistan'dan sonra Kazakistan'a gelir. 10 yıl arar bulamaz bulamayınca da umudunu keser bir gün Almatı pazarında Türkçe konuşan birini görünce

dayanamaz bir umut ona da sorar ve o da çocuklarına komşu olduğunu anlatır, bu vesile ile çocukları bulur fakat bu defa orada oturma izni alamaz 5 yıl yine uzak yaşamak zorunda kalır sonra bir araya gelir çocukları ile Hamit anlatmaya devam ederken Ali sözü kesip biraz da ben anlatmak istiyorum dedi ve ilk sözü dedem Ruslar sıkıntı çıkarmasın diye ahırda namaz kılardı ve bize herzaman gözüm açıkken Türkiye'ye yol açılırsa vallahi arabayı veya uçağı bekleyemem yaya yola çıkarım derdi diyerek devam etti bizim düğünlerimiz sünnet törenlerimiz ve eğlencelerimiz her zaman basılırdı. Çünkü biz üç kişi bir araya gelsek bunlar Osmanlı'yı kurmaya çalışıyor diye nezarethaneye atarlardı diyor. fakat dedem 80 yılı devirdikten sonra 1985 yıllarında artık bağımsızlığı göremeyeceğine inanmaya başladı ve bize vasiyet etti bir gün Türkiye ile yollar açılırsa oraya gidip oranın mezarlarından birinden toprak alıp getirip mezarıma sermenizi istiyorum dedi niye mezardan deyince dedem ağlayarak normal toprağına layık değilim çünkü her şeyi aşıp gidemedim ama bu dünyada onlarla birlikte olamadım bari ölürken Türk ölülerin toprağı olursa üstümde onlarla orda bir birliktelik yaşarım dedi 1989'da da öldü ve ben geçen sene Türkiye'ye gidip Edirne kapı mezarlığından biraz toprak ve iki şişe su getirip dua ile toprağına serdim işte biz sizi bu özlemle yani sabahın güneşe olan hasreti ile bekledik dediler bu sırada kasabaya vardık kasabada kurs yerine gittik tamamen Türkiye'de bir kursta hissediyorsunuz kendinizi, çünkü çocukların hepsi sizinle Türkçe konuşuyor ve sorduğunuzda hepsinin de en büyük hayali Türkiye'ye gitmek Türkiye'yi görmek derken bu insanlardaki vefa duygusuna tanık oluyorsunuz. Çünkü bir zamanlar kendilerine bağrını açan Anadolu insanının duygu ve düşünce dünyasını buraya taşıdıklarına şahit olduk. Bu sırada bir Ahıskalı'nın düğününe davet ettiler bizi bu düğünde bizim Türkiye'den geldiğimizi duyunca bütün düğün sahipleri bize hoş geldiniz deyip bize en önden yer ayırttılar ve özel konuk muamelesi ile bizi konuşturup dilek ve temennilerimizi aldılar bize sizlerle biz iki düğünü birden yaşıyoruz diyecek kadar Türk insanına sevgi ve muhabbet beslediklerini gördük.

SÖYLENCE

sürüklenip duruyorsa
mahşeri bir uzaklık
yorgun ayaklarda
ne yakılmış ağıtların hatrı sayılsın
ne bir sevda taşınsın omuzda

tut ki yeni düştü toprağa ilk damla
tut ki öncesi yok sonrası da

gülümsemeler birikse öte yüzünde
ağlamaktır yakışan en çok
alnına sürgün yazılmış buluta
şimdi artık hükmü yok
aşk eski bir söylence

Esin Ardıç

TÜRKÇE HASSASİYETİ

Kibar AYAYDIN

Türkçe bizim ana dilimiz, hem yüreğimiz hem de vicdanımızdır. Cümlelerin, lisanımızdan çıkarken oluşturduğu o tatlı ahengi, Türkçe kadar hangi dil bize verebilir. Annemizin kulağımıza mırıldanıp yüreğimize akan ilk ninnilerinde Türkçenin sıcaklığını buluruz. Dedelerimizin anlattığı masallarda Türkçe'nin berraklığını keşfeder, bu keşfedişle birlikte hülyalarımıza sayısız isimler misafir ederdik. Bu konuklar; bazen Konur Alp, Dede Korkut, Battal Gazi, Nilüfer Hatun bazen Tepegöz bazen de Hazreti Ali Cenkleri olurdu. Bu iklim sayesinde çocukluğun saf neşesiyle yoğrulan genç dimağlar rüyalarını bu kahramanlarla süsler, bu kahramanlarla sonsuz bir yolculuğa çıkar giderdi. Genç âşıklar sevdalarını Türkçe'nin söz varlığıyla dillendirir, birbirlerine olan tutkularını yanık birer türkü haline getirirlerdi. Türkçe sevdalılarından biri olan Faruk Nafiz de bu gönül nağmelerini şöyle dile getirir.

Hangi sözlerle ninem gönlünü açmışsa bana,

Ben o sözlerle gönül vermedeyim sevgilime.

Sözlerim ninni kadar duygulu olmak yaraşır,

Bağlıdır çünkü dilim gönlüme, gönlüm dilime!

Türkçe, yaşadığımız bu coğrafyada bizim iklimin bir çiçeğidir. Türkçe'nin konuşulduğu yerler, sevinçlerimizin ve kederlerimizin dile getirildiği; yanık türkülerin Sunalara, Ayşelere, kınalı kuzulara adandığı yerlerdir. Dolayısıyla Türkçe bizim çatının altında bizim diyarın bir sümbülü olarak boy atmış; her tarafa bu iklimin kokusunu yaymıştır. Bu iklimde dolaşan kelebekler, arılar, ak yeleli kısraklar, hep aynı şarkıyı söylemişlerdir. Türkçe sevdalıları olan nice babayiğitler, tıpkı arılar gibi bin bir çiçekten devşirdikleri usareyi; Türkçe peteğine akıtmışlar, oradan tadına doyum olmaz bir lisan ortaya çıkarmışlardır. Bu lisanın âşıklarından olan Ali Şir Nevayî'yi, Nihat Sami Banarlı, Türkçenin Sırları'nda şöyle konuşturur. "Bu âlemin gül bahçelerine girdim. Gülleri feleğin güneşinden daha parlaktı. Her yanında göz görmedik, el değmedik daha neler ve neler vardı…. Ben Türkçenin fezasında tabiatımın atını koşturdum; hayalimin kuşunu kanatlandırdım. Vicdanım bu hazineden, nihayetsiz kıymetli taşlar lâ'ller, inciler aldı; gönlüm, bu gönül bahçesinin türlü çiçeklerinden uçsuz bucaksız güzel kokular kokladı." Bu lisanın içinde Muhâkemetü'l Lugateyn, Atabet-ül Hakayık, Kutadgu Bilig, Kamus-u Türkî, Divanı lügat'it Türk… gibi emsalsiz nice bal petekleri ile bu petekleri dolduran; Kaşgarlı Mahmutlar, Yusuf Has Hacipler, Edip Ahmet Yüknekiler, Hoca Dehhaniler, Nedimler, Bakiler, Yunuslar ve Nevayîler… gibi dil ve gönül ustaları vardır. Bu petekten dillere ve gönüllere sızan ise Türkçe balından başka bir şey değildir.

İnsan, hayata berrak bir zihin ile doğar. Zihnin işlerlik kazanabilmesi için, onun belli bir kıvama getirilmesi gerekir. Bu da ancak zihnin bilgiyle donatılmasına, donatılan bilgilerin işlevsel olarak kullanılmasına bağlıdır. İlk zihnî dil birikimini ailemizden alırız. Ailemiz dil kimliğimizin ilk adresidir. Dil, aynı zamanda kimliğimizin tâ kendi-

sidir. Kimlik oluşumunun ilk temelleri ise ana kucağında atılır. Çocuk bütün dil estetiğini annesinden aldığı telkinlerle inşâ' eder. Onun için dil yalnız annelerin lisanında ana –dil keyfiyetini kazanır.

Bizim ana dilimiz Türkçedir. Bu toprakların üzerinde doğmuş, bu coğrafyanın ikliminde yetişmiş, her vatan evladı, Türkçenin güzelliğini keşfetmiş, keşfetmekle de kalmamış o tatlı musikinin oluşturduğu armoniyi uzak diyarlara kadar da götürmüştür. Dilin içinde bütün bir milletin hayat macerası vardır. Türkçe'nin söz varlığı, ecdadımızın farklı coğrafyalara yaptığı seyahatlerle zenginleşmiş; oradan aldığı kelimeleri, Türkçeleştirmek suretiyle kendi lisanına katmıştır. Tarih yapan, diyarlar fetheden bir millet hem aldıkları hem de verdikleriyle büyük bir imparatorluk dili meydana getirmiştir. Türkçe bu yönüyle bir medeniyet, bir imparatorluk dilidir. Onun konuşulduğu her yerde milletimizden izler görülür. Türkçe'nin konuşulduğu her yer kalbimizin attığı bir vatan coğrafyasıdır. Bu musikiyi erken fark etmiş olan ve "Türkçe ağzımda annemin sütüdür." Diyen Yahya Kemal, Türkçe'nin bu birleştirici yönünü "Edebiyata Dair" isimli eserinde şöyle vurgular. "Bizi ezelden ebede kadar bir millet hâlinde koruyan, birbirimize bağlayan bu Türkçe'dir, bu bağ öyle metin bir bağdır ki vatanın hudutları koptuğu zaman bile kopmaz, hudutlar aşırı yine bizi birbirimize bağlı tutar; Türkçe'nin çekilmediği yerler vatandır, ancak çekildiği yerler vatanlıktan çıkar, vatanın kendi gövde ve ruhu Türkçe'dir." Türkçe'nin konuşulduğu her yer, Türk kültür ve medeniyetinden izler taşır. Dilimiz aramızdaki bağları kuvvetlendiren aynı his ve fikir etrafında bizi birleştiren organik bir bağdır. Bu bağ sayesinde, milletimizde var olan millî duygular pekişir. Türkçe bizi birbirimize kaynaştıran müşterek bir sevgi yumağıdır. Biz bu yumaktan yarınlarının büyük edip ve şairlerini neden çıkarmayalım? Bakınız Mehmet Zeki Akdağ, Türkçe için hangi mısraları yazmış;

"Ahenkle süslerim seni,
Şiirlerle beslerim seni,
Anam der seslerim seni,
Özyurdumuz sazımızdır,
Türkçe bizim gözümüzdür."

Dil insanların birbirlerini anlamada kullandıkları işaretler sistemidir. Bu işaretler sisteminin en önemli özelliği ise aynı duygu ikliminden çıkıyor olmasıdır. Atasözleri, deyimler, bilmece ve fıkralar müşterek duygu ve düşüncenin dil eksenli görüntüleridir. Bu birikimler dil sayesinde aktarıldığı gibi aynı zamanda konuşulan dil sayesinde üretilmişlerdir. Türkçemiz, mazisi asırlar öncesine dayanan, kendi sistematiğini belli kural ve kaideler çerçevesinde kurmuş, daima gelişen ve geliştikçe kendisini yenileyen bir dildir. Türkçe, kendi mantığını kendi içinde oluşturan sistematik gelişim evreleriyle de dikkat çeker. Günay Karaağaç 29-30 Nisan 2004 tarihlerinde Lefke Edebiyat Buluşması kapsamında verilen bildirilerden oluşan kitabı, "Türkçenin Dünya Dillerine Etkisi"nde; bu gelişim evreleri üzerine araştırmalar yapmış olan Alman dil bilimci Max Müller'in, Türkçenin sağlamlığı, mantık ve tertibi konusundaki şu dikkatlerini aktarır. "Türkçeyi söyleyip yazmak hususunda en ufak bir arzu beslemiş olan kimse için bile bir Türk grameri bile okumak hakiki bir zevktir. Gramer şekillerini meydana getiren hünerli tarz, bütün yapım ve çekim sistemlerine hâkim olan kıyasîlik hâli lisanda tecelli eden beşer zekâsının bu harika kudretini duyanları hayrete düşürmekten geri kalamaz. İnsanın ancak iptidaî ihtiyaçlarını anlatmaya yetecek kadar az miktarda köklerle duygu ve düşüncenin en ince menevişlerini anlatabilen bir ifade aleti yapmak; manası belli belirsiz bir mastarla sert bir emir maddesinden 'vücûbî ve

inşai' gibi sigalar, 'muzari ve mustakbel' gibi zamanlar çıkarmak; birbirine uymaz ses parçalarından her tarafı derli toplu, kaideli ve tamamıyla ahenkli bir fonetik sistemi yaratmak. İşte insan zekâsının dilde işleyip meydana koyduğu eser budur. Dillerin birçoğunda bu iptidai yaratılış çığırından artık iz kalmamıştır. Hâlbuki bunun aksine olarak Türkçenin gramerinde tamamıyla saf bir dil yapısı görüyoruz. Bu öyle bir gramerdir ki bir billur kovan içinde bal peteklerinin oluşunu nasıl seyredebilirsek onda da düşüncenin oluşunu öyle seyredebiliriz. İnsanın bu dilin yüce bir ilim akademisi müzakerelerinden çıkmış zannına düşebilir. Fakat Türkistan bozkırları arasında kendi başına kalmış beşer zekâsının sadece kendi yaratılışından ayrılmaz kanunlar delâletiyle yarattığını hiçbir âlimler cemiyetinin yaratmasına imkân yoktu."

Türkçe bir sevgi dilidir. Sevenin sevdiğine hitabı 'sevgilimdir. 'Sev-' köküyle 'sevi', 'sevgi' 'sevgili', 'sevgilim' arasındaki estetik terkip; hem anlam yönüyle, hem de kök itibariyle birbirini tamamlar. Bu hitabı da hiç kuşkusuz en güzel şairler kullanır. Bir sevgi şairi olan Yunus Emre, şiirlerinin birçoğuna, Türkçenin bu akıcı ve estetik terkibini işlemiştir.

"Sözüm ay, gün için değil, sevenlere bir söz yeter,

Sevdüğüm söylemez isem, sevmek derdi beni boğar."

Türkçe kadar kelimelerin yazılışı ile anlamı arasındaki insicamı bir başka dilde bulmak mümkün değildir. Türkçe bir musiki dilidir. Onun musikisi ancak onun kural ve kaidelerine göre konuşan ve yazanlarca hissedilebilir. Türkçenin bu şekildeki söz dizimi, dilimizin kendi içinde; sağlam bir terkibe ulaştığını gösterir. Muharrem Ergin'in Türkçede Millet Felsefesi isimli eserinden, bu estetik terkibi aktaran Metin Karaörs şu şekilde bir değerlendirmeye ulaşır. "Dilimizde bulunan kalınlık-incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumu, ünlü-ünsüz uyumu, ünsüz-ünsüz uyumu gibi ses uyumları dünyanın hiçbir dilinde yoktur. Bu musiki zenginliği 'Türkçenin Çin seddi'nden Viyana'ya kadar uzanan geniş alandaki bütün güzel sesleri içine almış bir dil olduğunu' bize göstermektedir. Prof. Dr. Muharrem Ergin, bir yazısında 'Vasfi Rıza Zobu'yu dinleyen Lavrens Olivye'nin 'hayatımda bu kadar güzel musiki dinlemedim' diye Türkçenin musikisine hayran kaldığını anlatır." Dilin, konuşurken ve yazarken büründüğü şekil; dili kullanan kişinin bilgi, görgü ve kültür düzeyiyle de alakalıdır. Anadilimiz bu yönüyle de Doğan Aksan'ın ifadesiyle "olağanüstü bir esnekliğe" sahiptir. Yazı yazarken dilin belli kurallara göre estetize edildiği gibi konuşurken de yerel ağız, lehçe ve şive farklılıkları da çok rahat bir şekilde ifade edilir. İmparatorluk devirlerinden ve ondan çok daha önceleri hassas bir dil bilincine sahip olan atalarımız, Türkçenin gelişmesine her türlü katkıyı yapmışlardır. Günümüz nesilleri de dilimizin zenginleşmesi ve korunması adına Türkçenin gelişim süreçlerine uygun bir yol takip edeceklerdir. Nitekim Oktay Sinanoğlu'nun "Bye-Bye Türkçe"de belirttiği gibi; "Türk genci, hem eski hem de yeni Türkçeyi çok iyi bilecek, her meslekte, her dalda güzel ve sürekli gelişen Türkçeyi kullanırken, her kelimenin bir bal damlası gibi tadını ağzında hissedecek, Türkçeyi dünyanın kardeşlik ve insan sevgisi dili yapacaktır." Nihayetinde "dil" dediğimiz varlık, canlı bir organizmadır. Onun hayatiyeti ancak şuurlu bir dil sevgisiyle sağlanır. Bilinçli bir dil sevgisi ise aileden sokağa kadar, toplumun her kesimince gösterilecek bir hassasiyetle ortaya çıkar. Bu hassasiyeti hepimiz göstermeli, gerçek manasıyla Türkçemize sahip çıkmalıyız.

Salkımsöğüt Yayınevi

www.salkimsogut.com

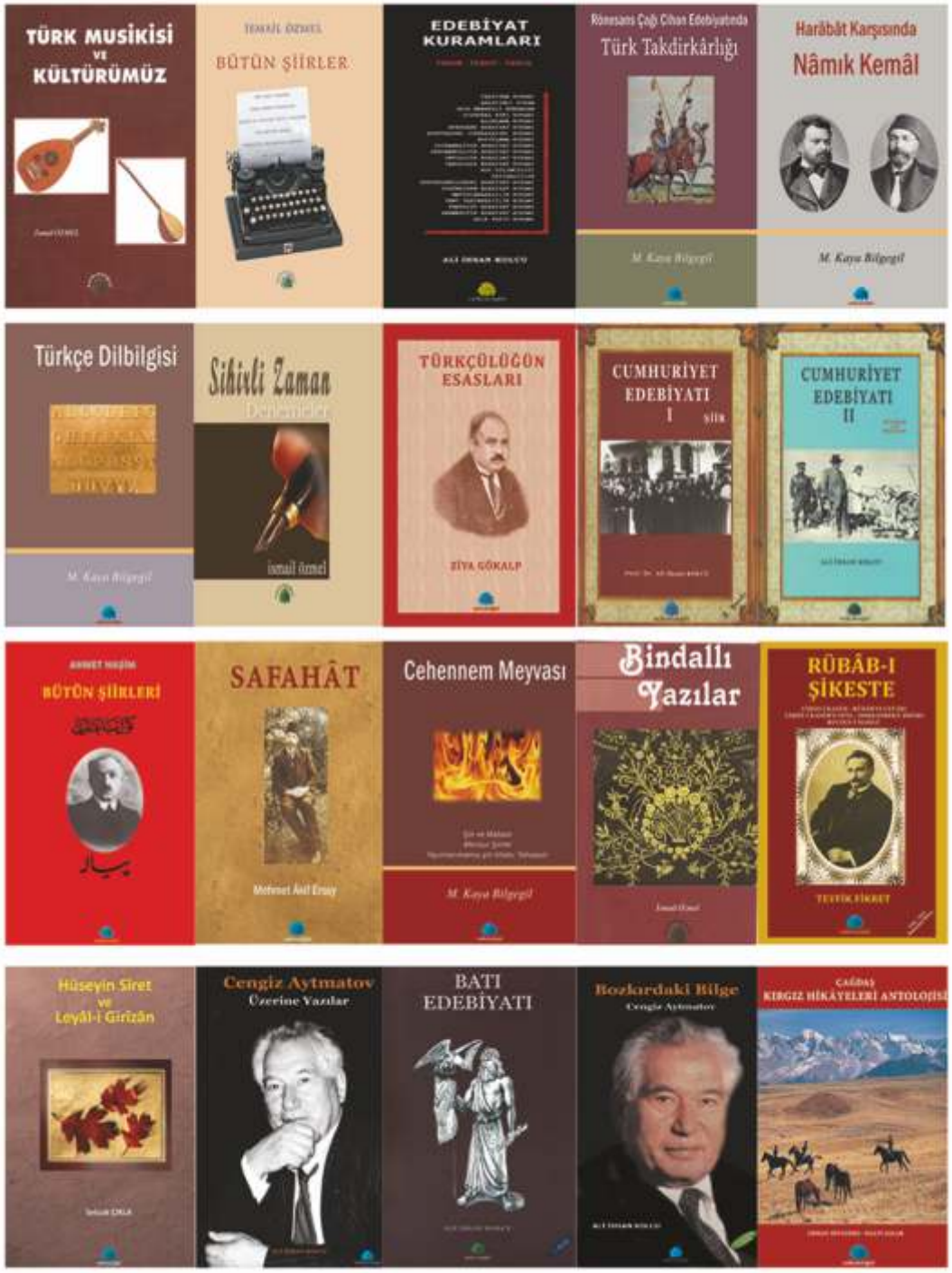

Adres: Cumhuriyet Caddesi Kamilağa Sokak 29-C Tel&Fax:0442 235 65 70

e-mail:salkimsogutyayincilik@mynet.com-salkimsogutyayinevi@gmail.com

ERZURUM

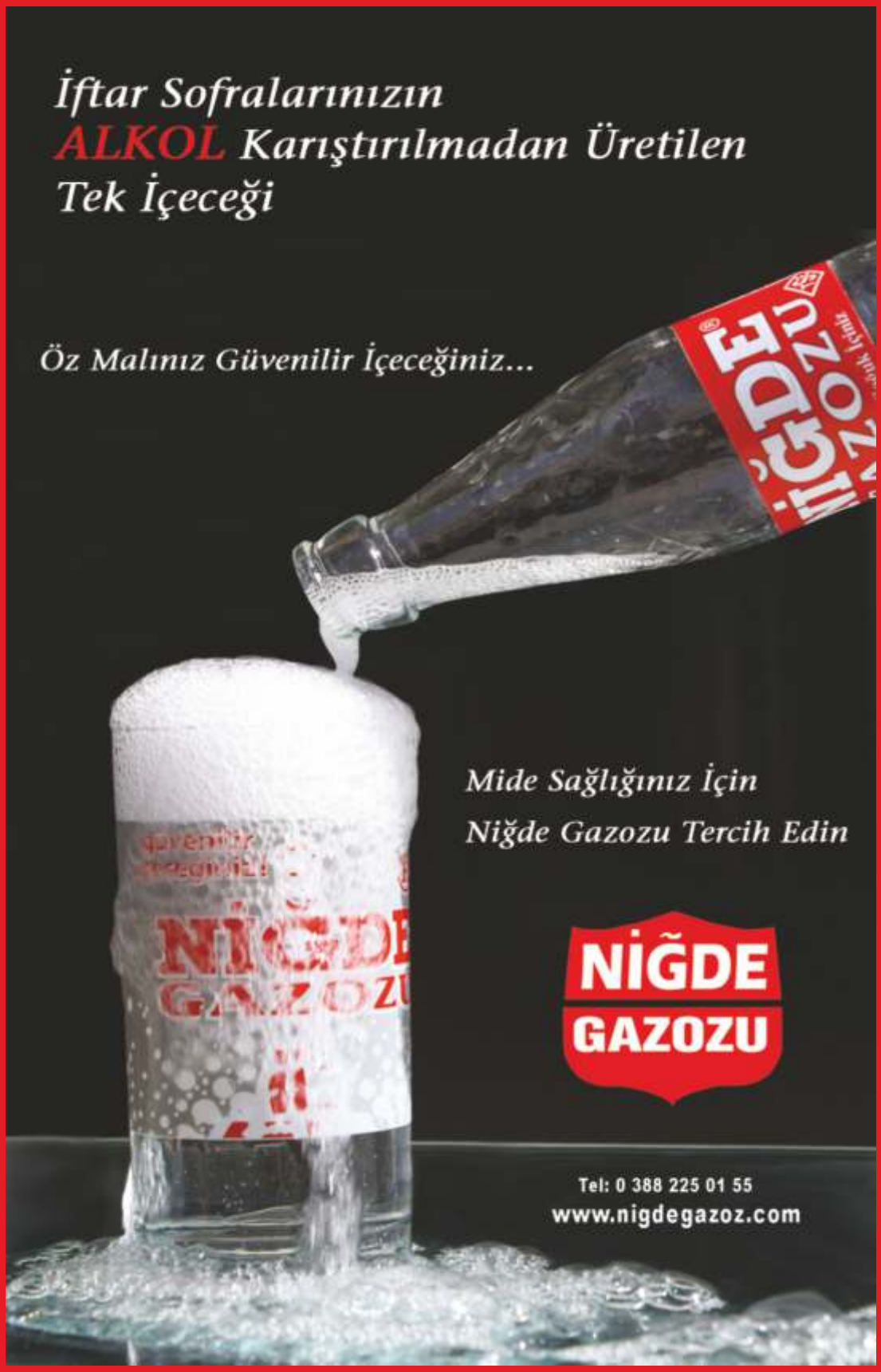
İftar Sofralarınızın
ALKOL Karıştırılmadan Üretilen
Tek İçeceği
Öz Malınız Güvenilir İçeceğiniz...
Mide Sağlığınız İçin
Niğde Gazozu Tercih Edin
NİĞDE
GAZOZU
Tel: 0 388 225 01 55
www.nigdegazoz.com